

NaderBekeken

Pijler en fundament

Verder in dit nummer o.a.:

- Koers in woelig water
- Roeping M/V
- Eerste synodebrief

Rechtvaardiging en vergeving

VRIJGESPROKEN

Wij zijn dus als rechtvaardigen aangenomen...

(Romeinen 5:1)

... nu we door zijn dood zijn vrijgesproken...

(Romeinen 5:9)

Christus leert ons in het 'onze Vader' iedere dag te bidden: Vergeef ons onze schulden. Dat hebben we kennelijk iedere dag weer nodig: dagelijkse vergeving. De catechismus belijdt in zondag 31 dat onze zonden ons worden vergeven 'zo vaak we de belofte van het evangelie met waar geloof aannemen'. Ook hier is vergeving iets dat telkens weer gebeurt.

Hoe zit dat met onze rechtvaardiging? Is dat ook iets dagelijks?

Soms krijg je de indruk.

Moeten we het zo zien dat we elke dag als het ware weer buiten de deur staan bij God en elke dag weer kind van God moeten worden? Beginnen we elke nieuwe dag weer als goddelozen die gerechtvaardigd moeten worden?

Ik knoop aan deze vraag er meteen nog maar een paar vast.

1. De Bijbel kan de gelovigen aan de ene kant rechtvaardigen noemen (vooral in het Oude Testament, de Psalmen en wijsheidsboeken bijvoorbeeld) en heiligen (vooral in het Nieuwe Testament). Tegelijk worden we gezien als mensen die nog altijd zondig zijn en vergeving nodig hebben. Wat zijn we nu: rechtvaardigen/heiligen of zondaars?

2. In de catechismus is sprake van onze daden die alle onvolmaakt en met zonden bevuurd zijn (antw. 62), en er is sprake van goede daden en gebeden die God aangenaam zijn (vr. 91 en vr. 117). De catechismus spreekt van een geweten dat me aanklaagt dat ik tegen alle geboden van God gezondigd en geen daarvan gehouden heb en nog altijd uit ben op elk kwaad (antw. 60), en spreekt aan de andere kant van onze strijd met een vrij en goed geweten tegen de zonde (antw. 32). Hoe zit het nu: zijn er echt goede daden en bestaat een goed geweten echt?

Eenmalige rechtvaardiging

De begrippen 'rechtvaardiging' en 'vergeving' worden nogal eens als syno-

niemen gebruikt. Maar ik pleit ervoor het onderscheid tussen beide niet te verwaarlozen, maar helder te markeren. Dat het om twee verschillende zaken gaat, blijkt alleen al hieruit dat ze in verschillende zondagen van de catechismus behandeld worden: in zondag 21 gaat het over de vergeving en in de zondagen 23 en 24 over onze rechtvaardiging.

Dat het om verschillende zaken gaat, blijkt ook hieruit dat we spreken over de 'rechtvaardiging van de goddelozen' (het gaat om wat we zijn) en over de 'vergeving van de zonden' (het gaat om concrete gedachten, woorden en daden).

Onze rechtvaardiging heeft betrekking op de status die God ons toekent. Wij waren zondaars, maar God rekent ons onze schuld niet toe, Hij zet de verzoening, voldoening en heiligheid van Christus op onze naam, en neemt ons tot zijn kinderen en erfgenamen aan. Vrucht van deze rechtvaardiging is dat wij leven in vrede met God, en Vader tegen Hem zeggen. We zijn uit de macht van de duivel bevrijd dankzij het verzoenende werk van Gods Zoon

en het toe-eigenende werk van Gods Geest. Wie Christus heeft, hééft het leven. Deze status is ons beloofd/toegezegd in het teken en zegel van de heilige doop, en we worden erin bevestigd zo vaak we brood en beker ontvangen en Christus ons garandeert: dit is voor jou, ik gaf mezelf om al je zonden te verzoenen. Hef er de beker op en zie er naar uit dat we het eens samen zullen doen. Wij mogen 'onze Vader' zeggen. De Dordtse Leerregels kunnen spreken over de 'staat der rechtvaardiging' (DL V,6). Deze rechtspositie hebben we gekregen zonder enige verdienste van onze kant, puur en alleen om Christus' werk: wij waren van onze kant goddelozen en vijanden van God. Onze werken hebben op geen enkele manier aan onze nieuwe rechtspositie bijgedragen. Op geen enkele manier konden ze iets betekenen in het betalen van onze schuld of in het verkrijgen van ons kindschap. Ze maakten onze schuld alleen maar groter, doordat ze geen van alle volmaakt zijn. Het is genade van God als Hij ons de status van kind en erfgenaam toekent. Daarover gaan antwoord 60 en 62 van de catechismus met die vernietigende woorden over ons geweten dat ons aanklaagt en over onze goede werken die onvolmaakt en met zonde bevekt zijn. Dat staat in dit verband.

Deze rechtvaardiging is voor ons nooit een gepasseerd station. Levenslang blijft ze van kracht en kan ik er in geloof op terugvallen, hoe erg mijn geweten me ook aanklaagt. Waar God me als goddeloze gerechtvaardigd heeft en me van dood(!) levend gemaakt heeft, mag ik altijd bij Hem terugkeren en me op Christus' werk beroepen. Hoe ik ook gezondigd en gefaald heb en wat ik ook nog allemaal aan zondigs bij mezelf aantref, ik mag me beroepen op de God van mijn rechtvaardiging, op zijn gerechtigheid. Als Hij me als goddeloze rechtvaardigde, hoeveel te meer is dan Christus' werk genoeg nu ik door Hem als zijn kind ben aangenomen.

Permanente heiliging en vergeving

We zijn gerechtvaardigd. En we worden geheiligd. Dat laatste is een levenslang

proces waarin de Heilige Geest met ons bezig is en Gods genade in ons leven gestalte geeft. Gods Geest bewerkt het, wij laten ons heiligen en gaan in Gods wegen. We dienen God met hart en ziel. In dat proces zijn we voortdurend aangewezen op vergeving en op de kracht van de Geest om die vernieuwing door te zetten. Want we zijn in dat proces niet zonder zonde. Paulus schrijft hoe hij telkens weer merkt dat hij doet wat hij niet wil, en nalaat wat hij wel wil. Hij ontdekt in zichzelf de wetmatigheid dat het kwade zich aan hem opdringt, ook al wil hij het goede. Het is een zwakheid die tegen zijn wil in hem is overgebleven. Het is de zondige aard waartegen hij levenslang te strijden heeft. Met zijn verstand onderwerpt hij zich aan de wet van God, maar door zijn natuur onderwerpt hij zich aan de zonde. Waarom neemt die zonde toch telkens weer het roer over? Paulus roept uit: wie zal mij hieruit redden?

In het kader van dit levenslange gevecht tegen onze zondige aard staat de vergeving die we ontvangen. Het is de vergeving waar we dagelijks om bidden en die we levenslang nodig hebben (antw. 56 HC). Artikel 29 NGB belijdt van hen die tot de kerk behoren: 'Zij die bij de kerk horen, zijn te kennen aan de kenmerken van de christenen, namelijk aan het geloof en hieraan dat zij, na de enige Heiland Christus aangenomen te hebben, de zonde ontvluchten en de gerechtigheid najagen, de ware God en hun naaste liefhebben, niet naar rechts of links afwijken en hun oude mens met zijn werken kruisigen. Dat wil echter niet zeggen dat er geen grote zwakheid meer in hen zou zijn, maar door de Geest strijden zij daar elke dag tegen, hun leven lang. Zij nemen voortdurend hun toevlucht tot het bloed, de dood, het lijden en de gehoorzaamheid van de Here Jezus, in wie zij vergeving van hun zonden hebben door het geloof in Hem.' We zijn naar het woord van Luther tegelijk rechtvaardige en zondaar. Ook als rechtvaardigen hebben we dagelijks vergeving nodig en wordt die ons geschonken zo vaak we de belofte van het evangelie met waar geloof aannemen. Paulus kan daarvan zeggen: als wij toen we vijanden waren, met God verzoend zijn door de dood van zijn

Nader Bekeken

- **Schriftlicht**
Rechtvaardiging en vergeving 74
Pieter Niemeijer
- **Kroniek**
Kerk in woelig water 77
De stroming 78
Koers 79
Kompas 80
Jan Wesseling
- **Thema**
M/V en onze omgang met de Bijbel 82
Dolf te Velde
- **Column**
Argumentatie 86
Rufus Pos
- **Woordwaarde**
Een brief van de eerste synode 87
Frans Wisselink
- **Klimaatafspraken**
Het recht van de gemeente 89
Pieter Niemeijer
- **Rondblik**
Toch een minderheidsrapport! 90
Sipke Alserda
- **Nieuw cahier**
Twee boekjes uit de serie Woord en Wereld, maar dan anders! 93
Wilma van der Jagt
- **Gemeentebreed**
Roeping en veelkleurigheid. Twee punten uit het deputatenrapport M/V en ambt 94
Gert Treurniet
- **Gelezen**
Hoop doet leven 97
Gert Schutte
HIJ en wij 99
Sipke Alserda
- **Gedicht**
Op zekere leeftijd. Czeslaw Milosz 100
Gert Slings
- **Persrevue**
Een betrouwbaar portret van Christus 101
Vrouw en ambt 102
Perry Storm

Zoon (onze rechtvaardiging), zullen wij veel meer nu we verzoend (gerechtvaardigd) zijn, gered worden doordat Hij leeft (onze vergeving dankzij het hogepriesterlijk werk van de levende Christus).

Echt nieuw leven

Er blijft in ons dus zonde over: zwakheid tegen onze wil. Maar die overblijvende zwakheid maakt niet ongedaan dat het geloof in ons echt een nieuw leven ontsteekt (NGB art. 24): Gods Geest bewerkt in ons echte liefde en echte gehoorzaamheid en goede werken. Ook al blijven ze onvolmaakt, door Gods genade worden die daden van ons geheiligd en kijkt God er met welgevallen naar. Het zijn in zijn genadige(!) ogen *goede daden*, die Hij zelf heeft mogelijk gemaakt (Ef. 2:10) en die door Gods Geest gereinigd en geheiligd worden (NGB art. 24).

Het gaat hier om het effect van het werk van Christus en zijn Geest. Onze goede daden kunnen, onvolkomen als ze zijn, geen betaling voor onze schuld zijn. In het kader van onze rechtvaardiging helpen ze niet. Maar onze goede christendaden zijn wel degelijk reële vrucht van de Geest. Met die levenswandel onderscheiden we ons van hen die Christus niet kennen. Die van God ontvangen genade, die zich uitwerkt in een door de Geest geleid leven, kan in de Psalmen zelfs regelmatig een pleitgrond zijn voor een gebed om verlossing. Een gebed om verlossing uit de greep van goddelozen of een gebed om niet zonder onderscheid mét de goddelozen te gronde te gaan. Red mij van mijn vijanden, doe mij niet met de

spotters vergaan. Dat beroep op ontvangen genade kennen we trouwens ook uit het 'onze Vader': vergeef ons onze schulden, zoals wijzelf ook als een bewijs van uw genade in ons opmerken dat wij onze schuldenaren vergeven. En we horen apostelen danken voor wat God(!) in gemeenten werkt aan geloof en hoop en liefde, aan concrete vrucht van de Geest. Als het goed is, blijft een christen dus niet goddeloos en vijand van God, maar wordt hij 'steeds meer' vernieuwd naar het beeld van Christus (HC antw. 115). Wat wel steeds groter wordt, zijn *zondekennis* en *schuldbesef*. Die groeien ook. En als we ons dan de gehoorzaamheid op de nieuwe aarde proberen voor te stellen, dan zeggen we: wat we nu bij onszelf opmerken, is nog maar een klein begin van wat komt (HC antw. 114). Wat staat ons dan wel niet te wachten?

Iedere dag opnieuw beginnen?

De vraag van dit artikel was: moeten we als gelovigen telkens weer gerechtvaardigd worden? Staan we iedere dag weer buiten? Leert antwoord 6o dat we elke dag weer goddelozen zijn? Het antwoord is: Nee. Als we dat zouden denken, zouden we ons schuldig maken aan het denken dat volgens de catechismus nu juist de pauselijke mis beheerst. In antwoord 8o zet de catechismus het verschil tussen het avondmaal van de Here en de mis van de paus immers als volgt uiteen: 'Het avondmaal van de Here verzekert ons ervan dat wij volkomen vergeving van al onze zonden hebben door het enige offer van Jezus Christus, dat Hij zelf éénmaal aan het kruis heeft volbracht, maar de mis leert dat

de levenden en de doden alleen dan door het lijden van Christus vergeving van zonden hebben, indien Christus nog dagelijks door de priesters in de mis geofferd wordt.' Of je dat laatste nu herhaling noemt of representatie, dat maakt weinig uit: het verschil zit in wat je in Christus bent. Rome kent geen staat van de rechtvaardiging, maar een rechtvaardiging die telkens weer gerealiseerd moet worden. Je staat telkens weer buiten. Je bent tot je dood niet zeker, tenzij je een bijzondere openbaring hebt ontvangen.

Staan we elke dag weer buiten? Als dat de indruk is die preken wekken, is er wat mis. We kunnen niet hooggestemd spreken over de kerk als vergadering van de gelovigen, en

Blijven daarna niet de goddelozen die ze waren

dan tegelijkertijd diezelfde gelovigen als blijvende goddelozen tegemoet treden. Predikanten hebben reden tot zelfreflectie als hoorders reageren: 'Als de kerk me niet méér te bieden heeft dan een leven waarin ik telkens weer vóór de rechtvaardiging sta, dan kies ik een gemeente waar ik het levensveranderende van het evangelie wél zie en beleef.' De zonde blijft in ons leven opspelen, niemand die dat kan ontkennen. Maar als God goddelozen rechtvaardigt, dan blijven ze daarna niet de goddelozen die ze waren. De Bijbel kent echt verschil tussen rechtvaardigen en goddelozen. Antwoord 6o zegt niet dat we telkens weer goddelozen zijn, maar dat we hoe zondig we ook zijn, onze toevlucht mogen nemen tot onze Middelaar. De God die in zijn liefde naar ons toe kwam, is geen God die ons telkens weer op afstand zet.

Wie over dit onderwerp meer wil lezen, kan bijvoorbeeld terecht in: A. Janse, Van de rechtvaardigen.

Kerk in woelig water

Kroniek
Jan Wesseling

Het is onmiskenbaar een intrigerend onderwerp: de kerk van de toekomst. Hééft de kerk überhaupt nog toekomst? En hoe dan? In twintig, dertig jaar tijd zijn de kerkelijke zuilen weggevaagd, de contacten over de afgebrokkelde kerkmuren heen intensiever geworden en is de herkenning tussen christenen gegroeid.

Onzeker

Leven met God zit niet meer in de lucht en leeglopende kerken worden naar elkaar toegedreven. En wie ervaart niet de onderhuidse onzekerheid in een hectische tijd? Er is een 'sense of urgency'. We kunnen het ons niet langer permitteren om op deze woelige wereldzee als kerken op de stroom van de tijd naast elkaar te dobberen. Het is noodzaak om contact te leggen, zo mogelijk gezamenlijk een vloot te vormen, en misschien wel één groot, indrukwekkend schip te bouwen. Opdat de wereld in de naam van Jezus gaat geloven. Hij bad er zelf al hartstochtelijk om. Het gaat niet om onze naam, maar om de uitstraling van zijn naam.

OnderWeg

Het blad *OnderWeg* bracht een themanummer uit over dit boeiende onderwerp (29 okt. 2016). Ik doe een greep uit de inhoud.

Kundig als altijd brengt Henk Geertsema in beeld hoe alle bewegingen

in cultuur en maatschappij ook ons als kerkmensen raken. De vijf *i's* (van *individualisering*, *informatisering*, *informalisering*, *internationalisering* en *intensivering*) stellen de lucht samen die we al jarenlang inademen. God doet minder ter zake, kerkbezoek neemt af en wanneer je gaat, wil je vooral geraakt worden. Het accent ligt meer op het doen van goede dingen dan op betrokkenheid, meer op het overkomen van de boodschap dan op afspraken en leerstukken.

Drie voorgangers (Rien van den Berg, Kees van Dijk en Willem Smouter) geven kort weer hoe zij in de kerk staan. Bram Beute legt uit hoe de missie van God om te willen bevrijden de kerk schept. Almatine Leene en Ad van der Dussen komen op voor de dogmatische kracht van de kerk in de toekomst. Dat brengt evenwicht bij alle risico van onbalans en eenzijdigheden. Vervolgens komen vier kerktypen voorbij: woordkerk, aanbiddingskerk, discipelschapskerk en sacramentele kerk. Elk met hun sterke en kwetsbare kanten. Barend Kamphuis en Jan Mudde gaan met el-

kaar in gesprek over kerkelijke eenheid. Hans Schaeffer laat vanuit zijn vakgebied Praktische theologie zijn licht schijnen over de beweging, onderweg naar Gods toekomst.

Onstuimig

We bevinden ons duidelijk op onstuimig water. Het kerkschip wordt meegezogen in de ontwikkelingen van deze tijd. Die zijn nauwelijks te beïnvloeden of bij te sturen.

Wat mij als zeiler dan meteen boeit, is de vraag hoe je op al deze invloeden reageert. Wie wel eens op stromend water heeft gevaren, weet dat je al die invloeden op je schip in beeld moet hebben. Stroming, windkracht, voortstuwing, kaarten om geulen, ondiepten en markeringen te lokaliseren, noem maar op. Ook de vaareigenschappen van je schip zul je moeten kennen, wil je op woelig water veilig koers kunnen zetten en heelhuids de haven bereiken.

Vanuit dat perspectief plaats ik een aantal kanttekeningen. Ik doe dat overigens niet om als stuurman aan de wal gemakkelijk commentaar te leveren. Maar wanneer het kerkschip koers zet naar de toekomst, is het goed om de invloeden op die koersbepaling in beeld te krijgen. Want wie wenst dit uiterst kostbare schip geen behouden vaart?

De stroming

We krijgen een boeiend inzicht in de diverse meningen. Al lezend valt steeds weer op: de ontwikkelingen in maatschappij en kerk worden gezien, benoemd en geïnventariseerd. In die volgorde meestal ook.

De krachtige secularisatie in de westerse samenleving gaat de kerkdeur niet voorbij en veroorzaakt leegloop en krimp in de kerk. Het lijkt onafwendbaar, we bevinden ons nu eenmaal in deze draaikolk van stromingen, we moeten ermee dealen en zien uit te vinden hoe de kerk in dit vaarwater een koers kan vinden naar de toekomst. De oplossingsrichtingen zijn dan overigens lang niet eenduidig.

Ondiep

Maar hoe dan ook: de kerk lijkt overgeleverd aan de ontwikkelingen van deze tijd en aan hoe mensen kiezen, voelen en zich in het leven bewegen. Daarbij wordt die cultuur bij tijd en wijle wel kritisch benaderd. Toch houd ik een gevoel van onbehagen. Het gaat veel over mensen, over

de maatschappij, over de cultuur. Maar het gaat nauwelijks over God. De kerk lijkt vooral benaderd te worden als een sociologisch fenomeen, waarop de invloeden van deze tijd vrij spel hebben. Weliswaar staat het artikel van Beute vooraan: Gods missie schept de kerk. Maar een peiling van de diepgang van het fenomeen 'kerk' ontbreekt, mijns inziens. Daardoor blijft het geheel ook wat kabbelend.

Ik mis die diepgang op een drietal punten:

- Nergens klinkt door dat het in de kerk om leven en dood gaat, in de diepste, eeuwige betekenis van de woorden. De wereld is aan zinloosheid en vergankelijkheid prijsgegeven, en wanneer we met z'n allen, ook als christenen, door-seculariseren (ver-wereld-lijken), gaan we vroeg of laat met wereld en al ten

onder. Het schip van de kerk is ook een reddingsloep: Zo lief had God de wereld, dat Hij zijn enige Zoon gezonden heeft, opdat ieder die in Hem gelooft, niet verloren gaat, maar het eeuwige leven heeft. Wie aan de Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien; de toorn van God blijft op hem (Joh. 3:16,36). En: 'Jezus verlost ons van de komende toorn' (1 Tess. 1:10).

- Ook vraag ik mij af of de visie op de mens van nu niet te optimistisch is. Ik lees nergens dat wij 'dood zijn vanwege onze overtredingen en zonden', 'van nature kinderen van de toorn zijn' en dat een genadige roeping en 'bekering tot de levende en waarachtige God' onmisbaar is om behouden te worden (1 Tess. 1:9).
- Zit er in secularisatie en afvalligheid ook niet iets van het oordeel van God over het afvallen van Hem als de levende (Heb. 3:12, vgl. ook W. Dekker, *Marginaal en missionair*)? Schreef Petrus al niet: Laat de vuurgloed, die tot beproeving dient, u niet bevreemden. Het is nu de tijd dat het oordeel begint bij het huis van God. Als het bij ons begint, wat zal het einde zijn van hen die ongehoorzaam blijven aan het evangelie? (1 Petr. 4:12,17).

Kortom, er is wel een *sense of urgency*, vanwege de secularisatie die ons overspoelt en dreigt te overweldigen.

De kerk krimpt en hoe houden we het schip in de vaart? Maar de grootste urgentie vanuit de diepe ernst van het evangelie krijgt geen stem.

Koers

Welke koers zet je voor de kerk uit in deze hectische tijd? Het schip lijkt lek geslagen, maar hoe dichten we het lek? Waar zit het precies? En heel wat opvarenden verlaten het schip, omdat ze het niet meer nodig vinden om te overleven. Hoe houden of krijgen we de mensen binnen boord?

Richting

Terecht heeft Geertsema zijn artikel de titel meegegeven: 'De kerk beweegt, maar waar naartoe?' Uiteraard hangt de richting die je wijst, direct samen met hoe je het probleem ziet en definieert.

De insteek van Leene spreekt mij daarom in eerste instantie aan: 'De kerk van de toekomst heeft een goede dogmatiek hard nodig.' Zij ziet het gevaar van fundamentalisme. Teksten worden uit hun verband geplukt en een-op-een toegepast op hier en nu. Ook ontstaat er onbalans in de manier van geloven, doordat bijbelse 'paradoxen tussen Gods liefde en rechtvaardigheid' of de verhouding van Christus en de Heilige Geest achter de horizon verdwijnen.

Ook terecht komt Van der Dussen op voor hernieuwde aandacht voor het mysterie en voegt Leene daaraan toe dat we moeten zoeken naar een goede balans tussen weten en mysterie. 'Gereformeerde kerken hebben de kans om evenwicht te brengen vanuit hun theologische en dogmatische kracht.' Het verlangen om de naam van Christus niet tekort te doen, straalt uit het artikel van Kamphuis en Mudde je tegemoet. Kerkelijke verdeeldheid is wat dat betreft ook een kwaad. Schaeffer voert een pleidooi voor 'verstilling': een houding van ontvankelijkheid, niet alle antwoorden al precies weten. 'Nog

beter: een houding waarin ik leer om de grootsheid van God te ervaren, die al onze menselijke verschillen te boven gaat.'

Zwalken

Maar waar komen deze aangewezen (verschillende?) richtingen uiteindelijk uit? Naar mijn indruk houdt het geheel iets zwalkends.

Schaeffer zet in op de begrippen 'pilgrim' en 'worship'. Hoe leren we als mensen onderweg naar Gods toekomst 'ons te laten vormen door aanraking met God zelf?' Verlangt hij in een seculariseerd, godloos bestaan naar meer invloed van God, naar meer ruimte voor 'het eeuwige' of 'de Eeuwige' in het beleven van alledag? Dan ga ik graag met hem mee. Maar gevormd worden door aanraking met God zelf?

Wat bedoel je dan eigenlijk?

Leene zet na haar sterke begin vooral in op de geloofwaardigheid van de kerk in de samenleving. Thema's als homoseksualiteit en de vrouw in het ambt vallen daar volgens haar onder. Begrijp ik daaruit dat volgens haar de kerk geen overtuigingen mag houden, die haar geloofwaardigheid in de samenleving kan aantasten? Terecht trapt Van der Dussen meteen op de rem: 'Laten we

ons allereerst druk maken om onze identiteit in Christus.'

In hun verlangen naar eenheid gaan Mudde en Kamphuis wel erg ver. Volgens de laatste staan we voor dezelfde naam van Jezus, zitten we in dezelfde situatie en dienen we naar elkaar een commitment uit te spreken. Hij pleit voor een verbond van protestantse kerken, inclusief de PKN als geheel. Ook van vrijzinnigen kunnen we leren. Het is Mudde, die in dit geval afremt en signaleert dat er ook binnen de PKN over God zomaar in abstracte termen gesproken wordt: Hij is het licht, de eeuwige. 'Een niet onbelangrijk deel van de vrijzinnigheid beweegt zich af van

de woorden van Jezus: “Wie mij gezien heeft, heeft de Vader gezien.”

Redding

Beute trekt een mooie lijn van Gods bevrijdend handelen door de Bijbel heen. ‘De bijbel vertelt het verhaal van Gods redding van de wereld.’ Immers, ‘de val van de mens, als Gods beeld en plaatsvervanger, leidt tot een vervloeking van de hele schepping. Ze wordt onderworpen aan vergankelijkheid en zinloosheid.’ Israël slaagt er niet in Gods missie uit te voeren, maar gelukkig maakt God weer een nieuw begin. Jezus Christus is de mens zoals God hem bedoeld had. Door Hem redt God de wereld en bevrijdt Hij zijn schepping uit de greep van het kwaad en de dood. Deze missie van God scheidt de kerk. In verbondenheid met Hem krijgt Gods volk opnieuw vorm. De kerk mag in geloof meedoen aan Gods reddingsplan.

Diepgang

Bij dit bemoedigende perspectief mis ik de bijbelse diepgang in het begrip ‘bevrijding’. De val van de mens was toch een val in zónde? Die zonde dragen we in ons mee, waardoor we van nature vervreemd zijn van het leven dat uit God is (Ef. 4:18). En Jezus’ leven was niet alleen plaatsvervangend in actieve, maar ook in passieve zin, waardoor hij ook gruwelijk maar voldoende boet voor wat ik had verdiend. Woorden als schuld, zonde, oordeel klinken bij Beute niet. Daardoor krijgen ook woorden als genade, redding en liefde een andere inhoud, en krijgt bevrijding een andere, minder bloed-rode kleur.

De kerk is bij Beute minder een reddingsloep vol mensen die zelf van de ondergang gered zijn, en krijgt meer de betekenis van een schip dat de reddingsactie van God verder moet verwezenlijken. Dat werkt door: ‘Het

verzet van veel kerken en christenen tegen vrouwelijke ambtsdragers of het samenleven van homo’s maakt het getuigenis van Christus’ bevrijding vaak onhoorbaar.’

Het lijkt bijna te gaan om het ervaren van bevrijding als zodanig en glijdt de richting op van bevrijding van miskenning (niet-blanken), verdrukking (slaven), uitsluiting (homo’s) en onderwaardering (vrouwen).

Kompas

Als je op woelig water zit, is niet alleen kennis van de stromingen noodzakelijk. Je moet je ook kunnen oriënteren. Met behulp van een goede kaart, betoning en een kompas. Zonder die instrumenten kun je niet goed navigeren en zal het je niet lukken om de juiste koers te vinden.

Stuurman

Op de navigatietafel liggen heel wat kaarten. Van diverse kanten wordt de koers voor de toekomst bekeken. Maar ik mis een helder zichtbaar kompas. Tussen alle mensenstemmen hoor ik nauwelijks de zware stem van God in z’n ongekende diepte en genadige timbre. Wie over de kerk van de toekomst zich wil buigen, zal eerst de vraag moeten beantwoorden hoe hij of zij aankijkt tegen dit kerkschip. Beter gezegd: hoe Góð zelf aankijkt tegen dit reddingsschip. En wat is secularisatie, bekeken vanuit Jezus Christus in zijn majesteit?

Wij *geloven* immers de kerk. Niet vanuit onze waarnemingen allereerst, niet primair als sociologisch verschijnsel, maar

op gezag van zijn openbaring als werk van God in deze wereld. In Hem ligt haar diepste wezen. Wie begint bij zijn waarneming, heeft zichzelf al bij voorbaat de pas afgesneden (C. Trimp). Ook in een hard seculariserende cultuur is de kerk een onderneming van de Zoon van God. Hij vergadert zijn gemeente, in de eendracht van het geloof, door zijn Geest en Woord.

Roerganger

Wij staan bij wijze van spreken aan het stuurrad, maar als roergangers. Op aanwijzing van de Stuurman zetten we koers, in het vertrouwen dat Hij de wilde zee van alle tijden overziet. Aan zijn Woord hebben we in principe genoeg om de goede koers te vinden. Als

we maar in onze beperkte kracht zijn Woord bewaren en belijden (Op. 3:8).

Deze barre oversteek is ook niet bij ons begonnen. Daarom vind ik het een groot gemis dat de geloofsbelijdenissen van de kerk niet tot spreken komen. Alle eeuwen door heeft de kerk immers het Woord van haar Heer en Stuurman nagesproken. Daarmee is uiteraard niet het laatste woord gezegd. Zo’n eeuwenoude kaart garandeert vast niet de ultieme oplossing voor alle hedendaagse problemen. Maar het raadplegen ervan zou in deze koerszetting wel de nodige vage mist hebben verdreven en helderder zicht hebben gegeven. Nu voelt het alsof bij alle stroming en hoge golfslag de verankering in de religie van de gereformeerde confessie nauwelijks houdt en de bezinning wat op drift raakt.

Goed zicht?

Zo begrijp ik niet goed hoe Kamphuis een verbond wil aangaan met de

PKN als geheel, omdat we de vrijzinnigen nódig zouden hebben. Dat we van sommige inzichten kunnen leren, impliceert toch nog niet dat je kerkelijk een verbond aangaat. Vermeng je het persoonlijke en kerkelijke niet te gemakkelijk en ook wat argeloos? We kennen Christus als Persoon toch ook alleen maar uit de heilige geschriften? Het noemen van de naam van Christus garandeert niet dat je als kerk een schriftgetrouwe koers vaart. Mudde weerlegt dat ook terecht door erop te wijzen dat er tussen orthodoxen en vrijzinnigen geen geestelijke basis is. Spreekt de confessie ook niet helder uit dat een kerk zich laat kennen door zich in alles te richten naar het Woord van God? Kamphuis ken ik als iemand die de gereformeerde belijdenis van harte liefheeft. Maar ik zou de geestelijke inhoud ervan op dit punt krachtiger willen laten doorwerken.

Het verzet van Schaeffer tegen volle ochtenddiensten als een grote 'show' waarin van alles en nog wat gebeurt, herken ik wel. Zijn verlangen naar 'verstilling', of (in mijn woorden) naar spirituele verdieping, naar werkelijke liturgie voor het aangezicht van de Levende en Eeuwige, herken ik ook. Maar waarom geen pleidooi gevoerd voor spirituele verdieping van wat in onze geloofsbelijdenissen voor het grijpen ligt? Is ons bestaan niet allang 'aangeraakt' door de adem van zijn Geest en Woord, voordat wij ons daarvan bewust waren?

Vastgelopen

Op één moment is een opmerking ook ver onder de maat. Rien van den Berg zegt: 'De kerk kan me roesten, de kerk is niet de kern.' Met zo'n weinig fijngevoelige en welhaast grove opmerking vaar je op hoge snelheid buiten de betonning en loop je vast op de ondiepte. Daar mag

het schip verder wegroesten. Dat klinkt wellicht populair, maar is weinig bijbels en liefdevol. Ik begrijp niet hoe een voorganger die de belijdenis over de kerk van Christus liefheeft, zo'n opmerking kan loslaten.

Wanneer hij die opmerking verklaart door te zeggen dat de kern wel ligt in de lotsverbondenheid in Christus en dat wij onze hersens moeten trainen in het contact met de Heer, kan ik zijn insteek wel plaatsen. Ik zou inderdaad bij Christus willen beginnen. De kerk is immers zijn bruid, en zijn lichaam dat Hij liefheeft en koestert. De kerk is de woonplek van zijn Geest. De kerk is van Hem. Het past ons om op de toonhoogte van zijn liefde over de kerk te spreken. Genadig en met ontferming bewogen.

Branding

Geertsema sluit zijn artikel af met een aantal vragen. Hoe houden we in deze tijd mensen betrokken bij de gemeente als het lichaam van Christus? Hoe hoor je Christus' stem en kunnen we God weer als Persoon ontmoeten? En: hoe geef je zijn woorden door in een tijd waarin al minder gelezen wordt en teksten niet langer mogen zijn dan wat op het beeldscherm van een tablet of smartphone past? Ook voor mij zijn

dat wezenlijke en reële vragen. 'Het antwoord op alle veranderingen zal dan ook gevonden moeten worden in de verbondenheid aan de Heer van de kerk', aldus Geertsema.

Ik onderschrijf dat: persoonlijk en spiritueel verbonden aan de Heer van de kerk, ja zeker. Maar, voeg ik als theoloog toe: ook met een open oor en ontvankelijk hart luisterend naar zijn openbaring over kerk en wereld. Wat openbaart Hij ons over de kerk? En over haar toekomst, door de tijden heen?

Ook de kerk van de toekomst wordt gebouwd op het fundament van (het getuigenis van) apostelen en profeten. Gods

Woord is ons kompas, ook wanneer de kerk midden in de branding zit. Alle hens moeten in onze tijd aan dek.

Maar al slaat de zee ook hol en hoog en zweept de storm ons voort, wij hebben 's Vaders Zoon aan boord, en 't veilig strand voor oog.

Er is daarom aan boord allerminst reden voor paniek.

's Vaders Zoon aan boord

M/V en onze omgang met de Bijbel

Thema

Dolf te Velde

Op glad ijs

De gevoeligheid van de vraag of 'het ambt' opengesteld kan of moet worden voor vrouwen in de gemeente, ligt vooral in de koppeling aan het schriftgezag. Als we meegaan in het voorstel om ruimte te geven voor vrouwelijke ambtsdragers, moet je dan constateren dat we het gezag van de Bijbel wel met de mond belijden, maar dat we in de praktijk onze eigen gang gaan?

Er zit iets ongezonds in om zo veel gewicht te hangen aan één issue. We willen de vraag naar 'vrouwen in het ambt' beslissen op grond van de Bijbel, maar dat wordt zomaar een gevecht over de rug van de Bijbel. De vraag is of we daar goed aan doen. Kunnen we op een zinnige manier uit het vraagstuk 'M/V en ambt' komen zonder dat daarmee de aanvaarding van het gezag van de Bijbel op het spel staat?

Verlossende lijn

In dit artikel wil ik ingaan op drie mogelijke richtingen die hiervoor zijn aangewezen.

De eerste bestaat uit het ontwikkelen van een *inhoudelijke hermeneutiek* op basis van de grote lijnen van het evangelie. Soms lijkt het alsof 'hermeneutiek' als bezinning op ons proces van het 'verstaan' van de Bijbel een eigen

leven leidt naast de 'exegese' als een inhoudelijke 'uitleg' van concrete bijbelteksten.

Een van de sterke punten van het deputatenrapport *Samen dienen* is, dat daarin een inhoudelijk gevuld leesvoorstel wordt gedaan om de bijbelse lijnen over 'man en vrouw' te duiden. Misschien lukt het in zo'n leesvoorstel om alle gegevens en aanwijzingen zo te plaatsen, dat ze elkaar niet tegenspreken maar harmoniëren in de grote beweging die God maakt van de eerste schepping naar een nieuwe wereld. De deputaten vullen dit op twee manieren in: in de eerste plaats rubriceren zij de uiteenlopende bijbelse gegevens over mannen en vrouwen in vier 'lagen' (p. 11 van het rapport):

Laag I	Schepping
Laag II	Gebroken realiteit
Laag III	Bevrijdend herstel
Laag IV	Fundamentele vernieuwing

Daarnaast spreken zij over een 'cultuurbepaalde lijn' en een 'genadige lijn' in het bijbelse spreken over de verhouding man/vrouw (p. 15). Bij de 'cultuurbepaalde lijn' denken we aan allerlei elementen uit de 'gebroken realiteit' na de zondeval, waarin vrouwen onderdrukt en achtergesteld worden. In contrast daarmee wordt steeds sterker een doorgaande lijn van verlossing zichtbaar, die alle ongelijkheid tussen mannen en vrouwen doorbreekt. De suggestie is duidelijk: bij die laatste lijn willen we aansluiten.

In het omgaan met de Bijbel lijkt het mij riskant om op deze manier een tegenstrijdigheid in te bouwen, niet maar in hoe wij de Bijbel uitleggen, maar in de Bijbel zelf. Verdraagt dat zich met het karakter van de Bijbel als Gods eigen Woord? Doet God het dan zélf de ene keer goed, maar de andere keer toch wat minder? Het lijkt erop dat de deputaten vanaf het begin vanuit een cultureel bepaalde voorkeur voor gelijkheid naar de Bijbel zijn gaan kijken. Daardoor halen ze consequent naar voren wat past bij de 'genadige lijn'. Daartegenover spreekt uit het rapport soms een bijna negatief oordeel over andere kanten van het bijbelse spreken, wanneer dat blijft hangen in 'cultuur-

bepaalde' voorstellingen. Ik geloof dat we hier vanuit een gereformeerde visie op de Bijbel op glad ijs komen. Een ander bezwaar is dat door de manier waarop de doorgaande, verlossende lijn geschetst wordt, een aantal concrete gegevens uit het Nieuwe Testament niet goed kunnen meeklinken. Is het niet vreemd dat dezelfde Paulus die zo radicaal alle onderscheid irrelevant verklaart in Galaten 3, tegelijk zulke pittige uitspraken doet om vrouwen op hun plaats te zetten? En dat hij die uitspraken ook nog eens stevig verankert door naar 'de wet' en naar de schepping van Adam en Eva te verwijzen? Dit geldt trouwens ook voor de apostel Petrus: als hij in zijn eerste preek op de pinksterdag zó radicaal de uitstorting van de Heilige Geest op alle mensen verkondigt, is hij dan later bij het schrijven van zijn eerste brief weer vergeten dat 'zonen én dochters profeten' (Hand. 2:17)? Het lijkt erop dat in de Bijbel tegelijk de fundamentele eenheid van mannen en vrouwen, als beiden delend in het heil van Christus, met kracht naar voren wordt gebracht én er ruimte blijft voor een onderscheid in taken, verantwoordelijkheid en positie.

Een bredere beweging

Een tweede denkrichting die in verband met de discussie 'M/V en ambt' bepleit wordt, is dat we onze visie op de Schrift *uitbreiden en verbreden*. We moeten niet blijven staan bij een te simpel beroep op het 'sola Scriptura', want dat is niet de manier waarop God door zijn Woord leiding wil geven aan de kerk. De geschiedenis van de kerk laat zien dat nieuwe vragen opkomen, en dat bij het vinden van een antwoord op deze vragen nieuw terrein betreden kan worden dat als zodanig niet in beeld is bij de apostelen (NT) en de profeten (OT). De suggestie dat we bij het vormgeven van de ambten in de kerk en bij het invullen van de posities

van mannen en vrouwen ruimte hebben om verder te gaan dan de aanwijzingen in het Nieuwe Testament, wordt in twee ietwat verschillende vormen verdedigd.

Door de Geest geleid

De ene variant legt nadruk op het feit dat de kerk aan de leiding van de Heilige Geest is toevertrouwd. Sinds de afsluiting van de nieuwtestamentische canon gaat de geschiedenis verder, en daarin kan de Geest van Christus ons nieuwe wegen wijzen. Daarbij wordt verwezen naar uitspraken van Jezus over de Heilige Geest die ons in de waarheid leidt (Joh. 16:13). Kunnen we daaruit de conclusie trekken dat wij in onze tijd en cultuur tot inzichten gebracht worden die verdergaan dan wat in de bijbelse tijd werd opgetekend, maar die wel door de Geest zijn opgeroepen? Het lijkt me van belang om de concrete context van dit woord over de Geest als *Parakleet* (Trooster) in het oog te houden. Jezus belooft in zijn afscheidswa-

zal de Geest ze die volle waarheid over Jezus te binnen brengen. Wat de Geest doet, heeft een innerlijke concentratie op en binding aan het goddelijke geheim van Jezus Christus. De waarheid van dit geheim is geopenbaard en doorgegeven in de geschriften van deze apostelen, de leerlingen van het eerste uur. De klassiek-gereformeerde schriftleer legt op deze verbinding tussen Geest en Woord sterke nadruk:

omdat de Schrift door de Geest ingegeven is, en als Woord van God tot ons komt, zorgt diezelfde Geest er ook voor dat wij

het gesproken en geschreven Woord begrijpen en aanvaarden.

Als we in diezelfde afscheidswaarden van Jezus zoeken naar de verbinding tussen de Geest en de voortgang van de geschiedenis en de cultuur van deze wereld, dan stuiten we eerder op een radicaal kritische verhouding (Joh. 16:8-11): de Geest zal 'de wereld duidelijk maken wat zonde, gerechtigheid en oordeel is'. Ook wanneer in de geschiedenis van het gekerstende Europa maatschappelijke ontwikkelingen geduid kunnen worden als 'vrucht van het evangelie', moeten we er rekening mee houden dat in bijvoorbeeld de afschaffing van de slavernij en de emancipatie van vrouwen andere factoren en overtuigingen meespelen. Vanuit

het christelijk geloof beke-

ken is er dan iets goeds in dat met het evangelie overeenkomt, en tegelijk iets slechts dat tegen het evangelie ingaat. Dit betekent dat de 'leiding van de Geest' nooit losstaat van de concrete geopenbaarde wil van God zoals de heilige Schrift die aan ons doorgeeft. Anders wordt het al gauw een 'blanco cheque', ingevuld met onze

eigen constructies, ervaringen en

overtuigingen.

Een leerzaam voorbeeld in dit verband is het zogeheten 'apostelconvent' in

Verdergaan dan de bijbelse tijd

gesprek aan zijn leerlingen dat ze er straks niet alleen voor staan. Als ze met het evangelie de wereld in trekken,

Handelingen 15. De christelijke gemeente krijgt met een nieuw probleem te maken: als mensen uit de heidenvolken tot geloof in Jezus komen, en ze sluiten zich bij de gemeente aan, moeten ze dan net als Israël besneden worden en zich aan de wet van Mozes houden? Welke weg moet de jonge christelijke kerk hierin gaan?

De uitkomst van het beraad van de gemeente in Jeruzalem, geleid door oudsten en apostelen, is een brief aan de kerk van Antiochië, waar de vraag vandaan gekomen was (Hand. 15:23-30). Opvallend is de formulering waarmee het besluit wordt geïntroduceerd (vs. 28): 'In overeenstemming met de heilige Geest hebben wij namelijk besloten...' Wij hebben wel eens de neiging om het om te keren: wij bedenken iets, en dan mag de Heilige Geest het ook nog eens goed vinden. Dat is best een spannende vraag in de discussie over 'M/V en ambt': staan wij open voor wat de Geest ons wil leren, of hebben we zelf ons standpunt al ingenomen?

Handelingen 15 laat op een mooie, concrete manier zien hoe de Geest de gemeente tot verder inzicht heeft gebracht. Het begint met de doortastende Petrus (Hand. 15:6-12): uit eigen ervaring heeft hij geleerd dat het verschil tussen reine en onreine dieren er niet meer toe doet, en dus ook het verschil tussen Jood en heiden niet. De doorslaggevende reden daarvoor geeft Petrus in vers 11: 'We geloven dat we alleen door de genade van de Heer Jezus gered kunnen worden, op dezelfde wijze als zij.' Hiermee grijpt Petrus terug op de kern van het evangelie. Dat is meer dan alleen de vraag stellen: 'Wat zegt de Bijbel?' Voor Petrus heeft de Bijbel heel duidelijk deze lijn: het gaat om de genade van de Heer Jezus.

Naast Petrus staat ook Jakobus op, de leider van de moederkerk in Jeruzalem. Hij spreekt als de hoeder van de erfenis van het Oude Testament (Hand. 15:13-21). Wat Paulus en Petrus vanuit de ac-

Kevin Vanhoozer

tuele situatie naar voren brengen, dat stemt overeen met de profeten. God was er altijd al op uit om ook de volken buiten Israël erbij te halen. En daarom is het goed om nu

Tom Wright

de nieuwe stap te zetten. Dat heeft dus z'n eigen belang, ook voor onze discussies van vandaag: de lange lijnen in de Bijbel, de verschillende uitspraken die je probeert te plaatsen. Je zoekt een oplossing vanuit de kern van het evangelie: de genade van onze Heer Jezus, en je verantwoordt die vanuit het geheel van het bijbelse onderwijs. Dat is de concrete manier waarop de Geest ons leidt en inzicht geeft.

De Bijbel: goddelijk 'drama'

Een tweede variant van verbreding zet de leer over de heilige Schrift als zodanig in een ander kader. Theologen als Kevin Vanhoozer en N.T. Wright gebruiken voor hun visie op de Bijbel het model van een 'drama'. Deze term heeft in korte tijd weerklank gevonden, niet alleen in Noord-Amerika, maar ook bij Nederlandse gereformeerden.¹

De gedachte is dat we breder moeten kijken dan alleen de Bijbel als boek of bundeltje boeken. Het gaat erom dat door middel van de Bijbel als boek vol verhalen God zich *live* openbaart op

het wereldtoneel, in een aantal opeenvolgende aktes. In het 'drama' van de Bijbel zijn wij niet alleen maar lezers of toeschouwers: de Schrift wil ook ons in actie brengen, om met ons leven het getuigenis over God uit te dragen.

Wright maakt een vergelijking met de beroemde toneelstukken van William Shakespeare.² Stel je voor dat er een toneelstuk door Shakespeare geschreven is, waarvan de vijfde akte verloren gegaan is. Het is natuurlijk ongepast om er zelf een vijfde bedrijf bij te schrijven. In plaats daarvan worden de eerste vier aktes in handen gegeven aan een

groep acteurs die rijke ervaring hebben in het spelen van Shakespeare. Zij nemen de eerste vier aktes, met alle personages, verhaallijnen en motieven intensief in zich op. Daarna spelen zij samen, al improviserend in de taal en de stijl van Shakespeare,

de slotakte. Als voortzetting van de eerdere vier aktes is ook het laatste bedrijf onmiskenbaar Shakespeare, en toch komt het tot stand zonder een uitgewerkt script van de auteur. Is dit niet – vraagt Wright – hoe het met de Bijbel werkt? Ruwweg verdeelt hij het 'drama' van Gods openbaring in vier aktes waarvan de Bijbel vertelt: (1) schepping, (2) zondeval, (3) Israël, (4) Jezus. Als met Pinksteren het verhaal van Jezus is afgerond en de Geest het overneemt, begint de slotakte op Gods wereldtoneel. De eerste stukjes tekst worden nog in het Nieuwe Testament meegegeven. Maar daarna moeten we als kerk zelf verder. Uiteraard trouw blijvend aan de lijnen die in de voorafgaande vier bedrijven zijn getrokken, maar tegelijk vrijmoedig en creatief mogen wij door-improviseren op de in de Bijbel aangereikte thema's.

Het 'drama'-model is aansprekend en aantrekkelijk, en vraagt terecht aandacht voor de bredere verbanden van Gods heilswerk waarbinnen wij de Schrift ontvangen. Toch lijkt de keuze voor deze visie op de Bijbel – in het ka-

Doortastende Petrus

der van de discussie 'M/V en ambt' – mij op een aantal punten problematisch. Ten eerste maakt het de verhouding onhelder tussen de Bijbel zelf, als op schrift gesteld Woord van God, en onze toepassing en doorvertaling van dat Woord. Het mag waar zijn dat ook in de gereformeerde theologie, met haar sterke nadruk op het 'sola Scriptura', de Bijbel nooit los van traditie en context is gelezen. Steeds bleef daarbij wel het uitgangspunt dat iedere legitieme traditie en iedere legitieme toepassing van de Bijbel moet terugkoppelen naar de concrete inhoud van de Bijbel zelf. Om die terugkoppeling gaat het ook in het vinden van een bijbelse koers in het vraagstuk over 'vrouw en ambt'. Het gaat mijns inziens mis wanneer de verantwoording van onze visie ten overstaan van concrete bijbelse gegevens wordt omzeild, door de Bijbel zelf in het bredere kader van een voortgaand 'drama' te plaatsen. Dit laat zich, ten tweede, ook concreet illustreren. In het model van Wright is de 'improvisatie' in het laatste bedrijf aan strikte regels gebonden. Voor elke 'variantie' geldt dat die herkenbaar van het 'thema' moet zijn afgeleid. Hoe zien we dat terug in de koersbepaling rond 'M/V en ambt'? Wanneer de bijbelschrijvers moeiteloos de eenheid van mannen en vrouwen konden combineren met een eigenheid die voor beiden ook een onderscheid in verantwoordelijkheid en positie meebrengt, is

'Improvisatie' in het laatste bedrijf

het dan nog een variatie op hetzelfde thema wanneer we alle kaarten zetten op de gelijkheid van mannen en vrouwen, en een eventueel onderscheid nog wel genoemd maar niet meer functioneel gemaakt wordt?

Dit artikel ging niet over de concrete vraag of het goed en bijbels verantwoord is om de kerkelijke ambten door mannen én vrouwen te laten bekleden. We zoomden uit naar de grotere beweging die we met een beslissing over dit vraagstuk maken in onze omgang met de Bijbel. Ik vat mijn conclusies in drie punten samen:

1. In de verschillende visies op de positie van mannen en vrouwen in de kerk spelen vragen mee die raken aan de omgang met de Bijbel als het gezaghebbende Woord van God. Daardoor heeft een beslissing inzake 'vrouw en ambt' een bredere theologische strekking.
2. Wanneer wij argumenteren langs de grotere lijnen in de Bijbel, zullen we dit steeds moeten terugkoppelen naar concrete bijbelse gegevens, ook wanneer die soms een andere richting uit lijken te wijzen.
3. De leiding van de Geest in de geschiedenis van de kerk is altijd nauw verbonden met het getuigenis van diezelfde Geest in de Schrift, en is niet te vereenzelvigen met een door ons waargenomen cultureel-morele 'voortgang'.

Noten:

- 1 Zie bijvoorbeeld Hans Burger, 'De Bijbel. Een drama in vijf bedrijven', in: *Opbouw* 58/19 (18 oktober 2014), en Rob van Houwelingen in een interview voor *Onderweg* 2/22 (26 november 2016).
- 2 Wright ontwikkelt dit model in een artikel 'How Can the Bible Be Authoritative?', oorspronkelijk gepubliceerd in *Vox Evangelica* 1991, 21/7-32, nu online beschikbaar: <http://ntwrightpage.com/2016/07/12/how-can-the-bible-be-authoritative/>.

Tekening Henk Boomstra

Hoofdredacteur Nader Bekeken

Ds. Hans van der Jagt heeft om persoonlijke redenen besloten terug te treden als hoofdredacteur van ons blad. Hij blijft gelukkig verbonden aan de redactie. Het bestuur dankt Hans hartelijk voor de zorgvuldige wijze waarop hij jarenlang ons blad heeft gediend, onder andere met zijn Kronieken.

Na overleg met redactieleden is het bestuur dankbaar dat dr. Pieter Boonstra bereid is de taak van hoofdredacteur op zich te nemen. We wensen Pieter en de redactie graag alle goeds toe om in het blad dankbaar en opgewekt te laten zien wat een weelde het is gereformeerd te mogen zijn. Geve de Here daarover zijn zegen.

Namens het bestuur van stichting Woord en Wereld,
Herman Driessen, voorzitter

Argumentatie

Column
Rufus Pos

In het *ND* verscheen half februari een column met de titel: *Nee, niet weer*. Het was de columnist ter ore gekomen dat velen het exegetische en hermeneutische steekspel rond vrouw en ambt intussen 'spuugzat' zijn. De schrijver wond er geen doekjes om dat hijzelf geen enkele moeite heeft met vrouwelijke ambtsdragers. Hij had er echter ook wel begrip voor dat sommigen daar nog steeds wél moeite mee hebben. En dus zou het op z'n minst netjes zijn om met deze mensen (nog) enig geduld te hebben. Tegelijk behoort je natuurlijk ook rekening te houden met de mensen die onder de ervaring gebukt gaan, tot vervelens toe met bijbelteksten om de oren geslagen te worden en die daar intussen dus 'spuugzat' van zijn.

Om een stap verder te komen zou er wel een gesprek moeten komen, alleen nu niet meer over de 'ambten in de kerk' en of zusters in zo'n specifiek ambt wel of niet mogen dienen. Nee, het gesprek kan beter naar het niveau getild worden van de vraag wat 'man-zijn' en 'vrouw-zijn' betekent tijdens onze reis van schepping naar koninkrijk. Het grote voordeel van deze benadering is dat er dan veel meer argumentatiebronnen aangeboord kunnen worden om bij het beoogde doel uit te komen.

De Bijbel alleen brengt ons immers niet voldoende duidelijkheid. Je kunt nu bijvoorbeeld over een langere periode een duidelijke en positieve ontwikkeling waarnemen. Waar in de tijd van Paulus het nog heel gewoon was dat vrouwen onderworpen waren aan het gezag van mannen, daar zie je ruim 300 jaar later bij kerkvader Augustinus al een stukje licht doorbreken: omwille van het voorkomen van chaos is het goed dat mannen gezag hebben over vrouwen, maar we zijn gelukkig op weg naar een koninkrijk waarin geen enkel schepsel nog gezag zal hebben over een medeschepsel. En als we dan vanuit de tijd van Paulus en Augustinus naar onze eigen tijd kijken, kan de columnist zelfs de waarneeming voor ons noteren dat mannen en vrouwen intussen praktisch helemaal gelijk zijn en, heel verrassend, zonder dat het verdwijnen van een gezagsrelatie chaos met zich meegebracht heeft. Paulus zou het misschien nog niet helemaal begrijpen, maar Augustinus zou vast een gat in de lucht springen omdat gezag van mannen over vrouwen eindelijk niet meer nodig blijkt te zijn. En wie zou er dan nog moeite mee kunnen hebben dat vrouwen ook in de kerk

precies dezelfde posities gaan innemen als mannen? Vergis ik me nu, of hebben we hier te maken met een wel heel optimistisch eigen tijdsbeeld? Is het werkelijk zo dat Paulus en in iets mindere mate Augustinus door de culturele realiteit van hun eigen tijd een veel beperktere blik hadden dan wij vandaag? Het is waar: er heerst in onze westerse wereld geen chaos als gevolg van het volledig gelijkstellen van mannen en vrouwen. Maar dat zou ook zo maar een momentopname kunnen zijn die over vijftientig jaar nog slechts een herinnering is aan betere tijden. Ik ben er eerlijk gezegd niet zo zeker van dat het volledig loslaten van de verschillen in rol en positie van mannen en vrouwen ook positieve gevolgen zal hebben voor de wijze waarop volgende generaties onze maatschappij zullen inrichten. De (huidige) tijd mag ons natuurlijk best iets 'leren', maar toch niet zonder dat ook daar de Schrift bij opengaat. Of moeten wij in ons optimisme aannemen dat Paulus, als hij zijn brieven nog eens zou herlezen met onze bril op, zich genoodzaakt zou zien om heel wat van zijn 'leer' als cultuurgebonden en achterhaald te herroepen?

Het is mogelijk dat er ook in de kerk niet echt chaos zal ontstaan als bijvoorbeeld de synode de vergaande voorstellen van deputaten M/V zou volgen. Die chaos zou namelijk ook kunnen uitblijven omdat velen in de kerk er niet 'spuugzat' van zijn, maar gewoon moe en moedeloos omdat hun bijbelse argumenten vanwege 'voortschrijdend inzicht' ineens geen geldigheid meer blijken te bezitten.

Er is, wat mij betreft, reden tot zorg: dat de voorgestelde verandering in de kerk – die een breuk betekent met een verleden dat op z'n minst helemaal teruggaat tot de nieuwtestamentische tijd – klaarblijkelijk alleen nog maar schriftuurlijk verankerd kan worden als je bereid bent uit te gaan van een geloof in de positieve ontwikkeling van onze westerse maatschappij.

Ik vraag mij ernstig af of zo'n twijfelachtig beargumenteerde verandering ooit in staat is de vrede te dienen die past bij een kerk die ook in 2017 op weg wil zijn naar het koninkrijk dat niet van deze wereld is.

Tekening Henk Boomstra

Een brief van de eerste synode

Woordwaarde
Frans Wisselink

Van de apostelen en de oudsten. Aan hun broeders en zusters in Antiochië, Syrië en Cilicië die uit de heidense volken afkomstig zijn: gegroet! Wij hebben vernomen dat enkelen van ons u een bezoek hebben gebracht – zonder dat wij hun dat hadden opgedragen – en dat hun uitspraken aanleiding zijn geweest tot verwarring en verontrusting. Daarom hebben we eensgezind besloten enkele broeders naar u toe te zenden in het gezelschap van onze geliefde Barnabas en Paulus, mensen die hun leven op het spel hebben gezet voor de naam van onze Heer Jezus Christus. We hebben Judas en Silas afgevaardigd, en zij zullen de inhoud van deze brief mondeling toelichten. In overeenstemming met de heilige Geest hebben wij namelijk besloten u geen andere verplichtingen op te leggen dan wat strikt noodzakelijk is: onthoud u van offervlees dat bij de afgodendienst is gebruikt, van bloed, van vlees waar nog bloed in zit, en van ontucht. Als u zich hier aan houdt, doet u wat juist is. Het ga u goed.

(Handelingen 15:23-29)

Grote onenigheid

In de gemeente van Antiochië ontstaat grote onenigheid. Heel veel mensen die geen Jood zijn, hebben Jezus als Heer van hun leven aanvaard. Ze willen bij de God van Israël horen, maar ze laten zich niet besnijden. Kan dat zomaar? Joodse christenen uit Jeruzalem vinden van niet. Volgens hen moet je je echt laten besnijden. Ze krijgen hierover ruzie met Paulus en Barnabas en het gaat er heftig aan toe. Het wordt een felle woordenstrijd, maar ze weten elkaar niet te overtuigen. Hoe moet dit aflopen?

Ze roepen de apostelen en de oudsten te hulp. Zij moeten zich maar uitspreken over de besnijdenis waarover ze zo heftig van mening verschillen. In die tijd staat nog vrijwel niets op papier. Naast de Wet, de Profeten en de Psalmen hebben ze het onderwijs van de ooggetuigen die vertellen over Jezus en over de redding die alleen bij Hem te vinden is, die oproepen om je aan Hem gewonnen te geven, die uitleggen wat het betekent om als bevrijde mensen te leven. Maar er staat nog vrijwel niets op papier. Paulus moet z'n eerste brief als apostel nog schrijven. Matteüs, Marcus, Lucas en Johannes hebben de

beschrijving van het leven van Jezus op aarde nog niet afgerond. Vandaar dat de christenen in Antiochië zich wenden tot de apostelen en de oudsten in Jeruzalem.

Gods Geest zet hen op dit spoor. Hij wordt niet genoemd, aan het begin van Handelingen 15. Hij werkt in de stilte. Hij is het die de harten kent en die in de harten werkt. Hij is het die de mensen in Antiochië op het idee brengt om naar Jeruzalem te gaan. Ze willen niet hun eigen mening volgen, maar ze willen de mening van God volgen. Het is de Heilige Geest die dat bewerkt.

Verlossende woorden

Paulus en Barnabas worden samen met een paar anderen afgevaardigd naar Jeruzalem. Ze maken de reis over land, een reis van circa 500 km, zo'n twee weken lopen. Die twee weken zijn geen verloren tijd. Ze komen onderweg in heel wat christelijke gemeenten waar ze vertellen hoe God ook heidenen tot bekering brengt. Het zorgt overal voor grote vreugde. Het is een bevestiging dat ze er goed aan doen om naar Jeruzalem te gaan.

Maar eenmaal in Jeruzalem krijgen ze te maken met hetzelfde gedoe als eerder in Antiochië. Lang niet iedereen is blij met de koers die Paulus en Barnabas volgen. Sommigen zijn ervan overtuigd dat ook niet-Joodse gelovigen besneden moeten worden. Er ontstaat een hevige woordenstrijd.

Maar dan herinnert Petrus eraan dat niet alleen de apostelen, de oudsten en de vrouwen de Heilige Geest hebben gekregen, maar dat ook de heidenen vervuld werden van de Heilige Geest en God verheerlijkten. Door dat laatste wist hij zeker dat besnijdenis voor hen niet nodig was omdat de doop voldoende was. Als je van de heidenen toch nog eist dat ze zich aan de wetten van Mozes houden, dan verzet je je tegen Gods Geest.

Dat geeft Barnabas en Paulus de ruimte om te getuigen van het werk van Gods Geest. Ze beschrijven alle tekenen en wonderen die God door hen gedaan heeft. Die tekenen en wonderen zijn aanwijzingen dat de heidenen bij Israëls God mogen horen zonder te worden besneden.

Jakobus onderstreept dit door naar Gods Woord te verwijzen. De profeten hebben al aangekondigd dat ook de heidenen bij Israëls God mogen horen. Dat is geen nieuwigheid; geen breuk met vroeger. Dat de heidenen geen Jood hoeven te worden om toch bij Israëls God te horen, dat komt er nu uit maar dat zat er vanaf het begin al in. In Jeruzalem worden verlossende woorden gesproken. Het is de Heilige Geest die dat bewerkt.

Grote eensgezindheid

In Jeruzalem ontstaat grote eensgezindheid. Al worstelend wordt het de

apostelen en oudsten duidelijk dat christenen uit de heidenen niet moeten worden belast met allerlei voorschriften. De Heilige Geest doet dat ook niet. Maar van christenen uit de heidenen mag je wel vragen dat ze zich afkeren van hun oude leven. Dat is zelfs strikt noodzakelijk. Hierover worden de apostelen en oudsten in Jeruzalem het van harte eens.

Ze zijn eensgezind, in de Heilige Geest. Dat blijkt uit de brief die ze samen

opstellen voor de gemeente in Antiochië.

De brief bevat niet hun compromis waar de Heilige Geest dan maar in

mee moet zien te komen, maar de brief bevat de mening van Gods Geest die zij gehoorzaam volgen.

Ze wijzen aan wat noodzakelijk is voor heidenen die christen willen worden: je moet breken met de afgoden. Iedereen weet precies waarover het gaat. Dit is een oproep om te breken met de walgelijke praktijken in afgodentempels: seks hebben in het openbaar, bloed drinken en rauw vlees eten. Voor wie dit alles heeft geproefd, is het moeilijk om hiermee te breken, maar het *moet*, want dit *kun* je niet combineren met het leven als christen. Hierover zijn ze het samen van harte eens. Het is de Heilige Geest die dat bewerkt.

Bemoedigende vrede

Paulus en Barnabas gaan weer terug naar Antiochië. Dat is nog steeds een afstand van 500 km waar je nog steeds twee weken over loopt. Maar het wordt echt een mooie reis. Twee afgevaardigden uit Jeruzalem gaan met hen mee. Ze hebben de brief uit Jeruzalem bij zich: een hartelijke brief van de apostelen en oudsten, een brief die getuigt van grote eensgezindheid, een brief die vooral ook getuigt van gehoorzaamheid

aan de Heilige Geest. Die brief werkt zo goed!

De gemeente in Antiochië is verheugd. De christenen uit de heidenen krijgen niet allerlei willekeurige verplichtingen opgelegd. Ze staan in de vrijheid. Het gaat er nu om dat ze in die vrijheid *blijven* staan. Daarom moeten ze heel bewust hun heidense leven afleggen. De vrijheid mag namelijk niet omslaan in losbandigheid, want dat leidt tot nieuwe gebondenheid. Zo staat het in de brief en het bemoedigt hen. Ze horen hierin de stem van Gods Geest. Ze zijn zo blij als wat. Volmaakt zijn ze nog niet, maar ze verlangen ernaar en ze bidden erom. Ze laten zich bemoedigen door wat de afgevaardigden uit Jeruzalem zeggen. Daar worden ze sterk van. Ze groeien in het geloof. Het is de Heilige Geest die dat bewerkt.

Eind januari is de generale synode van Meppel van start gegaan. Op de synodetafel ligt niet de vraag of besnijdenis al dan niet noodzakelijk is. Maar op de synodetafel liggen wel andere vragen waar in de kerken heel verschillend op geantwoord wordt. Laten we bidden dat de synode niet het compromis zoekt, maar de wil van God en de mening van de Heilige Geest.

Nader Bekeken – speciale abonnementen

Neem een proefabonnement op Nader Bekeken! U ontvangt het blad dan drie maanden voor maar € 5,-. Wilt u iemand een waardevol cadeau aanbieden? Denk dan eens aan een geschenkabonnement op Nader Bekeken. Het kost u slechts € 18,- en hij/zij ontvangt het blad dan een jaar lang!
Kijk op www.woordenwereld.nl.

Het recht van de gemeente

Een kerk zonder leden bestaat niet. Een kerkenraad zonder gemeente is ondenkbaar.

In de KO-1978 is de gemeente regelmatig in beeld. Zij werkt mee in de roeping tot het ambt (artt. 5, 6, 20, 23), is voorwerp van ambtelijke zorg (artt. 16, 21, 22, 44, 55) en is voor haar deel geroepen tot missionaire (art. 26), liturgische (artt. 56, 57, 58, 65, 68), disciplinaire (artt. 73-78, 82), maatschappelijke (art. 27, 55), administratieve (artt. 62-64) en financiële (art. 11) activiteit.

Al deze zaken komen ook in de KO-2014 aan bod. Na het hoofdstuk over de ambten is het leven van de gemeente zelfs gethematiseerd in een apart hoofdstuk C: het leven van de gemeente. Maar ook buiten hoofdstuk C treffen we de gemeente aan.

Ik zet een aantal – vaak nieuwe – bepalingen op een rijtje. Het woord 'nieuwe' is betrekkelijk. Vaak gaat het om zaken die in kerken van de Reformatie al sinds jaren gemeengoed zijn. Maar nu zijn ze met zo veel woorden vastgelegd in de kerkorde. Een kale opsomming van deze artikelen is al voldoende om te laten zien hoe de nieuwe kerkorde het recht, de eigen verantwoordelijkheid en de spiritualiteit van de gemeente honoreert.

De gemeente heeft recht op ambtelijke zorg (B9; B23; B24; C46.1; C47.3; C48.3; C49.3-5).

De kerkorde draagt de kerkenraad op te zorgen voor zorgvuldige communicatie van zijn besluiten (F71.4), ook in het kader van de kerkelijke tucht (D54.2; D55.3).

Artikel C43.1 verplicht de kerkenraad ertoe de aanvaarding van attestaties aan de gemeente mee te delen. Artikel C45.1 bepaalt hetzelfde in geval van onttrekking.

De instemming van de gemeente is nodig bij allerlei gelegenheden: de roeping van ambtsdragers (B12.5; B22.2; B25.7); de toelating tot de openbare geloofsbelijdenis (C41.3); de toelating tot de gemeente (C43.2); de beëindiging van een lidmaatschap zonder expliciet verzoek (C45.2); de kerkelijke huwelijksbevestiging (C46.3); de buitensluiting uit de gemeente (D60.2); de terugkeer in de kerk van wie was buitengesloten (D61.1,2); contact en samenwerking met andere kerken (E69.2). Deze instemming is verkregen indien – na afkondiging op twee achtereenvolgende zondagen – vanuit de gemeente geen gegronde bezwaren zijn ingediend binnen veertien dagen vanaf de eerste afkondiging (F71.5; F73.2).

Artikel B34.1 bepaalt dat instituering, splitsing of samenvoeging van kerken plaatsvindt na raadpleging van de betrokken gemeenten.

De medewerking van de gemeente wordt ingeschakeld bij de roeping tot de ambten (B12.3; B25.2).

In de kerkelijke tucht hebben we te maken met een boeiend samenspel van kerkenraad en gemeente. Voor wat de taak

van de gemeente betreft, valt te denken aan de steun die gemeenteleden elkaar bieden in de strijd tegen de zonde en het liefdevol vermaan naar de regel in Matteüs 18 (D52.1), de inschakeling van vermaan en voorbede door de gemeente (D53.1; D59).

De kerkenraad dient te rekenen met de eigen verantwoordelijkheid van de gemeenteleden en de gemeente te raadplegen met het oog op de hoofdzaken van zijn beleid (B29.4).

Artikel G83.3 bepaalt dat de kerkenraad jaarlijks aan de gemeente verantwoording aflegt van zijn financieel beleid en beheer. G83.4 voegt daaraan toe dat voor beslissingen met verstreckende gevolgen vooraf de instemming van de gemeente wordt gevraagd.

De kerkleden hebben ook concrete verantwoordelijkheden. Niet alleen het naar vermogen bijdragen aan de financiële instandhouding van de kerk (G82.1). Het al eerder genoemde hoofdstuk C omschrijft hoe de gemeente actief liturgisch gestalte geeft aan de dienst van God (op zondag, in de kerkdiensten, bij de sacramenten, bij het huwelijk).

De KO-2014 heeft de artikelen over het leven van de gemeente ingeklemd tussen:

C35 De gemeente vervult met de haar geschonken gaven de dienst in kerk en wereld waartoe Christus haar roept. De ambtsdragers stimuleren haar hiertoe en gaan haar hierin voor.

En:

C49.1 De gemeenteleden zien als leden van het lichaam van Christus in liefde naar elkaar om en dienen elkaars heil en welzijn in woord en daad.

C49.2 De ambtsdragers en gemeenteleden dragen ieder voor hun deel bij aan de pastorale en diaconale zorg in de gemeente.

Illustratief voor het geestelijk karakter van de KO-2014 is C48, geloofsleven en toerusting:

C48.1 De gemeenteleden geven inhoud aan hun geloofsleven in dagelijkse omgang met God in bijbellezing en gebed en ook door lied en gesprek.

C48.2 Zij zetten zich ook gezamenlijk in om te groeien in kennis van God en inzicht in de Schriften.

C48.3 De ambtsdragers rusten de gemeente toe in de weg van prediking, catechese, pastoraat en diaconaat. Zij bestrijden denkwijzen en invloeden die met de zuivere leer in tegenspraak zijn of die schade doen aan een heilig leven.

Toch een minderheidsrapport!

Pijler en fundament

Rondblik

Sipke Alserda

Deputaten Kerkelijke Eenheid (DKE) hadden eerder al hun rapport uitgebracht (zie bespreking in het januarinumnummer van *Nader Bekeken*). Maar nu zijn drie van de deputaten alsnog met een *Aanvullend rapport* gekomen...

In het eerdere rapport, dat van deputaten samen was, bleek al regelmatig dat niet alle deputaten op één lijn zaten. Op bepaalde punten gaf dat rapport een meerderheids- en een minderheidsstandpunt. Maar achteraf heeft deze minderheid daar toch geen vrede mee. Hun standpunt en overwegingen komen te weinig uit de verf. Vandaar dit *Aanvullend rapport*.

De Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK)

In dit minderheidsrapport gaat het in feite om één zaak: de contacten met de NGK. Daarover schreef ik al in januari.

Maar dit minderheidsrapport geeft nog een waardevolle aanvulling.

Al vele jaren zijn er gesprekken gevoerd op landelijk niveau: tussen DKE van onze kant en CCS (Commissie voor Contact en Samenspreking) van NGK-kant. En die gesprekken hebben ook wat opgeleverd: groeiende herkenning en overeenstemming. Onder andere over het belang van een loyale binding aan de gereformeerde belijdenis. Toch bleven er ook vragen over. De Gkv-synode van Zwolle (2008) formuleerde er drie:

- Hoe wordt binnen de NGK in de praktijk omgegaan met ambtsdragers die de drie formulieren van

eenheid (NGB, HC en DL) niet willen ondertekenen? Het Akkoord van Samenwerking (AKS) dat binnen de NGK fungeert, geeft daar toch een bepaalde ruimte voor (m.n. art. 17).

- Wat is de betekenis van het onderscheid dat binnen de NGK gemaakt wordt tussen Christus als het fundament en zaken in de belijdenis die het fundament niet raken?
- Het openstellen van de ambten voor zusters in de gemeente bij de NGK.

Daarover moesten deputaten verder in gesprek.

Gkv-Synodes Harderwijk (2011) en Ede (2014)

Op de synode van Harderwijk blijkt dat deputaten wel vruchtbare inhoudelijke gesprekken hebben gevoerd over onderdelen uit de belijdenis, maar dat er

geen duidelijk antwoord is gekomen op de vraag naar het functioneren van het AKS (m.n. art. 17) in dezen.

Daarom geeft Harderwijk een vervolgoopdracht aan deputaten: verder doorpraten en duidelijkheid krijgen over de door Zwolle genoemde punten.

Maar dan doet zich het zeer merkwaardige feit voor, dat deze gesprekken met de NGK over de binding aan de gereformeerde belijdenis in het deputatenrapport aan Ede helemaal niet terug te vinden zijn. Ze blijken ook niet te zijn gevoerd! Deputaten vermelden wel dat zij geen kans meer zien om dit onderwerp nog verder uit te spitten. Maar dan gaat het over de inhoud van de belijdenis. Op deputatenniveau is daar (allang) overeenstemming over. Maar waar het om ging is: hoe ga je in de praktijk om met *afwijking* van de belijdenis? En daar is niet meer over gesproken.

Een tweede merkwaardig feit is, dat de synode van Ede dit niet heeft opgemerkt. Het hele onderwerp komt in de besluitvorming van Ede niet meer voor. Het is dan ook een misvatting te denken, dat Ede besloten zou hebben dat dit onderwerp – doorspreken over (de binding aan) de belijdenis – niet meer nodig zou zijn.

Bij het onderwerp 'vrouwelijke ambtsdragers' ligt het iets anders. Daar wordt in het DKE-rapport aan Ede ook niet veel aandacht meer aan gegeven, maar dat heeft te maken met het feit dat daarover door een ander GKv-deputaatschap (M/V in de kerk) concrete voorstellen werden gedaan. Pas wanneer de synode daarop definitief afwijzend heeft besloten, wordt een gesprek met de NGK over dit punt weer relevant.

Het huidige deputatenrapport

Op zich is het een gelukkige zaak dat de huidige deputaten het onderwerp 'belijdenis' weer opgepakt hebben. Maar met de manier waarop dat is gebeurd en hoe daarover is gerapporteerd, heeft deze minderheid onder de deputaten grote moeite. Echte gesprekken over de binding

aan de belijdenis zijn er ook nu niet geweest met de NGK. En het rapport schetst een onhelder of zelfs vertekend beeld, is hun mening.

Dit wordt aan een aantal punten geïllustreerd.

Het eerste punt heeft te maken met *schriftuurlijke tolerantie*.

Wanneer een gemeentelid een van de belijdenis afwijkende mening heeft, maar zich verder als een oprecht gelovige laat kennen, is daar een bepaalde ruimte voor. Zo iemand wordt niet meteen onder tucht gezet, maar kan onder bepaalde voorwaarden lid blijven. Dat is al uitgesproken door een synode in 1914 en is nu, in 2014, officieel in onze nieuwe Kerkorde opgenomen (art. D56).

In het AKS van de NGK gaat het echter om een andere vorm van tolerantie, namelijk een *humanistische tolerantie*. Dat is ook bij artikel 17 het geval. Daarbij wordt aan (gemeenteliden met) een van de belijdenis afwijkende mening méér ruimte geboden. Er wordt vrijheid en ruimte gevraagd voor de gelovige persoon, met zijn goede bedoelingen en vrome houding, ook om zijn persoonlijke opvatting te kunnen uitdragen. Maar déze vorm van tolerantie laat ook zomaar ruimte voor dwaling. Overigens dateert het onderscheid tussen deze twee vormen van tolerantie al

uit de zestiende en zeventiende eeuw. Op dit punt acht de minderheid van deputaten het huidige deputatenrapport verhullend.

Kerkverband of plaatselijk

Een tweede punt: het deputatenrapport stelt dat in beide kerkverbanden dezelfde vragen aan de orde zijn. Ja, zegt de minderheid, maar het maakt wel verschil op welk niveau.

Wanneer naar de NGK gekeken wordt, is er op landelijk niveau (deputaten-niveau) veel positiefs te melden. Maar bewust wordt niet gekeken naar hoe het plaatselijk toegaat.

En omgekeerd, wanneer er naar de GKv gekeken wordt, wordt juist wel op plaatselijke situaties of individuele uitingen gewezen, namelijk om te poneren dat bij ons dezelfde vragen aan de orde zijn. Ook hierbij heeft trouwens geen inventarisatie plaatsgevonden.

Zo wordt er op een vrij selectieve manier geschakeld van plaatselijk (incidenteel) naar landelijk niveau (structureel), en omgekeerd. Maar achterwege blijft de cruciale vraag: op welke manier wil je gereformeerde kerk zijn?

Welke belijdenis?

In het deputatenrapport wordt onderscheiden tussen eenheid in het fundament (Jezus Christus zelf) en eenheid in wat op dat fundament gebouwd wordt. Dat wordt uitgewerkt in: onderscheid tussen gelóófseenheid en kerkelijke eenheid. En: op het ene fundament Christus wordt gebouwd met verschillende, elkaar soms uitsluitende *belijdenismaterialen*.

Onhelder blijft zo, zegt het minderheidsrapport, wat wordt verstaan onder 'eenheid van geloof'. Eenheid op welke basis? De leer en de Heer zijn toch niet te scheiden?! Maar het deputatenrapport beweert dat belijden niet fundamenteel is (vgl. het citaat uit een interview met NGK-predikant J. Mudde op p. 21 van het minderheidsrapport).

**Afwijkende mening
méér ruimte geboden**

Het minderheidsrapport gaat terecht uitgebreid in op de dubieuze toepassing van 1 Korintiërs 3 in dezen in het DKE-rapport.

Het onderscheid tussen Christus als fundament en de belijdenis als 'slechts' opbouwwerk doet geen recht aan het spreken van Gods Woord over de 'gezonde leer' (Paulus aan Timoteüs en Titus).

Wel moet er onderscheid worden

gemaakt tussen per-

soonlijke redding enerzijds en kerkelijke verantwoordelijkheid en vormgeving anderzijds. Een kerk is immers 'fundament en pijler van de waarheid' (1 Tim. 3:15).

Het onderscheid – tussen Christus als fundament en de wijze waarop op dat fundament wordt gebouwd – werd al genoemd in de Open Brief van 1966. Opvallend is nu hoe dit onderscheid terugkeert in een GKv-deputatenrapport! En juist dáárover ging een van de vragen van Zwolle 2008 (zie boven)! En een laatste punt in dit verband: onhelder blijft ook hoe de Geloofsbelijdenis van Nicea zich verhoudt tot de drie formulieren van eenheid. Wanneer

Nicea wordt voorgesteld als (nieuwe) basis voor (kerkelijke) eenheid, lijkt de indruk onvermijdelijk dat het om minimalisering van die basis gaat: alsof wat niet in de Nicea maar wel in de drie formulieren staat, minder bijbels zou zijn of van minder waarde. Onze belijdenissen willen juist allemaal gelezen worden bij een open Bijbel. Latere belijdenissen zijn geen toevoeging maar verdere explicitering. Het gaat

uiteindelijk altijd om alles wat ons in het evangelie beloofd wordt! Kortom, dit deel van het deputatenrapport straalt vooral iets uit van relativisering van de drie formulieren.

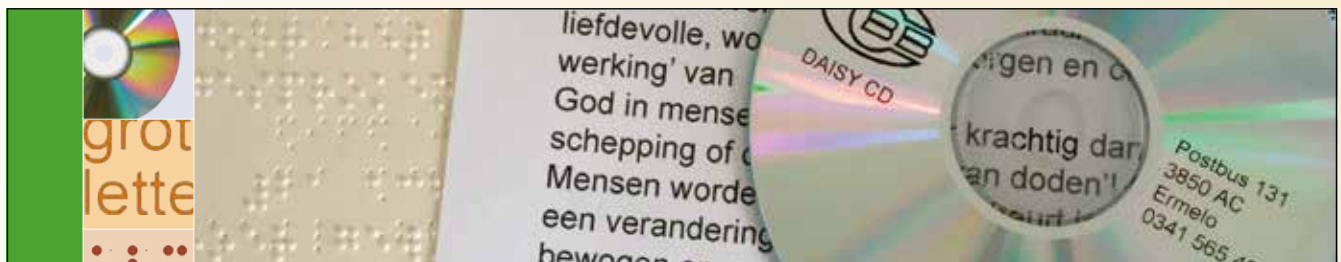
Conclusie

Op grond van bovenstaande vindt deze minderheid van deputaten het prematuur om nu al over te gaan naar een nieuwe regeling voor contact en samenwerking met de NGK. Er valt nog wat te bespreken! En daarvoor is de huidige regeling toereikend. Dus voorlopig – op landelijk niveau – nog geen ruimte voor uitwisseling van

predikanten, toelating van elkaars leden tot het avondmaal en het aanvaarden van elkaars tucht.

Niet alles uit het minderheidsrapport kon ik hier noemen. Maar wel herken ik veel van wat ik in mijn eerdere artikel in *Nader Bekeken* al had gesignaleerd en waar ik in het volgende nummer nog meer over hoop te schrijven. Ik hoop van harte, dat de synode van Meppel ook dit rapport serieus bekijkt.

Allemaal gelezen bij een open Bijbel

Nader Bekeken in gesproken vorm!

Schrijf u nu in als lezer van de CBB, Christelijke Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden, en ontdek welke kranten en tijdschriften er nog meer beschikbaar zijn. Vraag vandaag nog de gratis catalogus aan!

Deze passende leesvorm is mogelijk gemaakt door giften. Steun met uw gift o.v.v. 'Nader Bekeken' het werk van de CBB voor mensen met een leesbeperking.

Algemeen Nut
Begeleiding
ANBI Rekeningnummer: NL17INGB0000503241

CBB, Christelijke Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden
Postbus 131 • 3850 AC Ermelo • Tel. 0341-56 54 99 • www.cbb.nl • info@cbb.nl

Nieuw in de serie Woord en Wereld

Twee boekjes anders dan anders

Speciale doelgroepen

De uitgaven van de stichting Woord en Wereld, zowel het blad als de boekjes, zijn meestal gericht op gereformeerde christenen met veel bijbelkennis. Maar nu zijn er in de boekenserie twee boekjes uitgekomen met het oog op een andere doelgroep: *beginnende christenen*. 'Beginnend' kan slaan op de leeftijd, maar ook op het kennen van God en zijn Woord. Die boekjes hebben dan ook een andere uitstraling: makkelijk leesbaar, luchtige bladspiegel en veel illustraties! De initiatiefnemers zijn Alko Driest en Henk van den Berg, twee GKv-predikanten, in samenwerking met Wilma van der Jagt als catecheet.

We vroegen Alko en Henk: *Hoe kwamen jullie op het idee zo'n boekje te gaan schrijven?*

Alko: 'Bij het preken over de catechismus probeer ik altijd ook rekening te houden met jongeren. Dan zoek ik voorbeelden waarvan ik hoop dat die de inhoud van de catechismus verduidelijken. Met als doel dat ze ook langs de weg van de catechismus de Here God beter leren kennen en liefhebben. Zo kwam bij mij het verlangen op om daarvan iets op papier te zetten in de vorm van een dagboek.'

Henk: 'Het is bij mij niet begonnen met het idee om een boekje te schrijven. Ik had een speciaal groepje belijdeniscatechisanten, jongens die overdag hard werkten en van wie je blij was dat ze 's avonds nog wat energie hadden voor de les. Maar je moest het ze dan niet te moeilijk maken. Ik snapte dat goed en heb voor die groep toen een aantal onderwerpen over de Bijbel op papier gezet. We lazen dat dan samen en praatte erover. Belangrijk vond ik, dat ze de weg vonden naar de Bijbel. Achteraf hoorde ik van een van hen, dat ze dat

een fijne manier van werken hadden gevonden. Tegelijk had de redactie van Woord en Wereld de wens om eens een boekje te hebben dat zou gaan over basisprincipes van het geloof. Dat was een mooie samenloop van omstandigheden.'

Hoe zou jij je boekje met één zin willen omschrijven? 'Een eenvoudige zoektocht in de Bijbel om God te leren kennen zoals Hij is en wat Hij doet.'

Aan beide schrijvers vroegen we ook: *Wie willen jullie met deze boekjes vooral aanspreken?*

Alko: 'Geloof op tafel is qua taalgebruik eenvoudig. Voor een predikant ligt dat niet altijd voor de hand en daar heb ik de hulp van Wilma voor ingeroepen. We denken dat het goed gelukt is en dat zelfs 11/13-jarigen de taal kunnen begrijpen. Je zou het boekje dus heel goed al kunnen gebruiken voor een soort pre-catechese. Thuis als dagboekje en ook bijvoorbeeld in de hoogste klassen van de basisschool. Maar ik was heel verrast toen een oudere zuster tegen me zei dat ze met veel plezier elke dag een hoofdstuk uit het boekje las. En een catecheet belde me en zei dat het zo goed beviel bij de catechese aan een autistische jongen. Makkelijk leesbaar is natuurlijk voor iedereen fijn.'

Henk: 'Wij hebben ons vooral gericht op jonge christenen. Bijvoorbeeld jonge mensen die helemaal niet van lezen houden, maar toch kennis van God willen hebben omdat ze belijdenis gaan doen. Of christenen die nog maar kortgeleden tot bekering zijn gekomen. Ook hebben we steeds de vele nieuwe Nederlanders in gedachten gehad. Veel van hen zijn christen, maar in hun land van herkomst hebben ze vaak weinig bijbelkennis opgedaan. Voor al die doelgroepen is het belangrijk dat de

leestekst bestaat uit korte zinnen en dat het woordgebruik eenvoudig is. Daar heb ik samen met Wilma aan gewerkt.'

Tot slot vroegen we: *Maak nu eens deze zin af: Ik hoop voor dit boekje...*

'... dat het lezers vindt die voor het eerst of opnieuw zich erover gaan verwonderen hoe geweldig God is,' zegt **Henk**. En **Alko** vult aan '... dat het mee mag helpen dat de inhoud van de catechismus niet gaat verdwijnen. Die is zo belangrijk voor het geloof!'

N.a.v.:

Alko Driest en Wilma van der Jagt, *Geloof op tafel*, Woord en Wereld cahier nr. 107, 2016, ISBN 978-94-91943-09-6, 134 pag. (Dagboekje bij de catechismus) en:

Henk van den Berg en Wilma van der Jagt, *Wie is God?*, Woord en Wereld cahier nr. 111, 2017, ISBN 978-94-91943-13-3, 88 pag. (Basiskennis over God en de Bijbel)

Prijs losse cahiers € 11,95, bij abonnement € 9,50, zie www.woordenwereld.nl.

Roeping en veelkleurigheid

Twee punten uit het deputatenrapport M/V en ambt

Gemeentebreed
Gert Treurniet

Meer dan dertig jaar geleden, 11 september 1986, meldde ik mij in de grote zaal achter de Simonstraatkerk in Rotterdam bij de classis voor het preparatoir examen (tegenwoordig beroepbaarstellend onderzoek).

Een paar maanden daarvoor had ik in Kampen met goed gevolg het doctoraal examen overleefd. Nu hoopte ik beroepbaar gesteld te worden voor het ambt van dienaar van het Woord.

Ben je geroepen?

In die tijd was zo'n examen nog in (te) hoge mate een test van theologische kennis en vaardigheden. Maar er werd ook gevraagd naar mijn persoonlijke motivatie. Een predikant (A. Kooij van Capelle) en een ouderling (W. Zeldenrust uit Schiebroek, mijn oud-leraar Engels aan de GSR), beiden helaas niet meer onder ons, werden door de vergadering met deze taak belast en ondervroegen mij in een belendend zaaltje. Hun eerste vraag was: ben je geroepen?

Dat was geen moeilijke vraag. Ik hoopte dat ik geroepen zou *worden*. Dat één of meer kerken een beroep op mij zou(den) doen, en dat de Heer

mij in die weg zou inschakelen bij het verkondigen van het goede nieuws en de zorg voor zijn gemeente. Het kwam niet in mij op, me vóór dat moment als geroepen te beschouwen. Zou er geen beroep komen, dan zou ik ook daar de leiding van de Heer in moeten zien, dacht ik. Dan wilde Hij mij kennelijk op een andere manier dienstbaar maken in zijn koninkrijk.

Dus zei ik tegen de broeders: Nee, ik hoop dat ik geroepen zal *worden*, maar ik *ben* het (nog) niet. Ik wilde graag als dienaar van het Woord aan het werk, maar iets graag willen én geroepen zijn, dat waren voor mijn gevoel en overtuiging principieel twee verschillende dingen.

Daar waren de broeders het van harte mee eens. Wie hen gekend heeft, weet dat zij beslist niet pasten in het (populaire, maar ook gemakzuchtige) sjabloon van vrijgemaakten zonder antenne voor gevoel en beleving! Het gesprek was verder heel kort, en ze

adviseerden positief aan de classis. Omdat ook de rest van het examen bevredigend verliep – terwijl ik toch behoorlijk werd doorgezaagd – werd ik later die avond beroepbaar gesteld. Ik mocht mijn handtekening in het proponentenboek zetten, onder die van kandidaat H. Mostert. Blijkbaar was het een kwart eeuw geleden dat de classis Rotterdam een preparatoir examen had afgenomen. Geen wonder dat de broeders er vol in waren gegaan!

In- en uitwendig

Waarom dit verhaal uit de oude doos? Omdat ik in het deputatenrapport M/V en ambt heel andere dingen lees over roeping. Bijvoorbeeld (p. 37): 'Bij de roeping bedenken we dat vanouds onderscheiden is tussen de inwendige en de uitwendige roeping. Inwendig is de roeping die de gelovige in zijn hart opmerkt door liefde voor en gerichtheid op een taakveld in het Koninkrijk van God. (...) Voor het daadwerkelijke dienen in een ambt moet daarbij komen dat de gemeente de gaven van de gelovige opmerkt en bevestigt door middel van roeping tot het ambt. Onder invloed van de evan-

gelische beweging is in onze tijd meer ruimte gekomen voor de persoonlijk gevoelde roeping, waarin de stem van God gehoord wordt. Dat klinkt ook door wanneer gelovige vrouwen melden een (innerlijke) roeping tot predikant te hebben.'

'Deze stem mag gewicht krijgen in de overweging door de kerken, welke ruimte er is om zulke gelovige vrouwen in dienst van het evangelie aan te stellen' (p. 38).

Roeping komt van buiten jou

Over dit deputatenrapport is al heel wat geschreven. Neem alleen al het februari-nummer van *Nader Bekeken*. Het meeste commentaar dat ik onder ogen kreeg, betreft de manier waarop deputaten de Bijbel lezen. En daarover zijn inderdaad de nodige noten te kraken. Nogal wiesde dat daar de meeste aandacht naar uitgaat. Dat ga ik niet overdoen. Niet van dik hout en ook niet dunnetjes.

Maar ook andere aspecten van het rapport vragen om tegenspraak. Over één van die aspecten las ik tot nu toe niets in andere reacties: de manier waarop deputaten het begrip 'roeping' hantieren, en het gewicht dat die hantering krijgt in hun betoog.

Zeker zestien keer (tot in de gronden bij de conceptbesluiten toe) gebruiken deputaten voor het verlangen om voor een bepaalde taak in de kerk in aanmerking te komen, de term '(innerlijke) roeping'. Zelfs bij de bespreking van artikel 31 NGB, dat het begrip 'roeping'

echter uitsluitend gebruikt voor het – van buitenaf – geroepen worden door God (via de gemeente).

Door de gemeente (en zo door de Heer) geroepen worden is wezenlijk iets anders dan je 'geroepen' voelen in de zin van: voor een taak in de kerk capaciteiten hebben en het verlangen daarmee aan het werk te gaan. In het

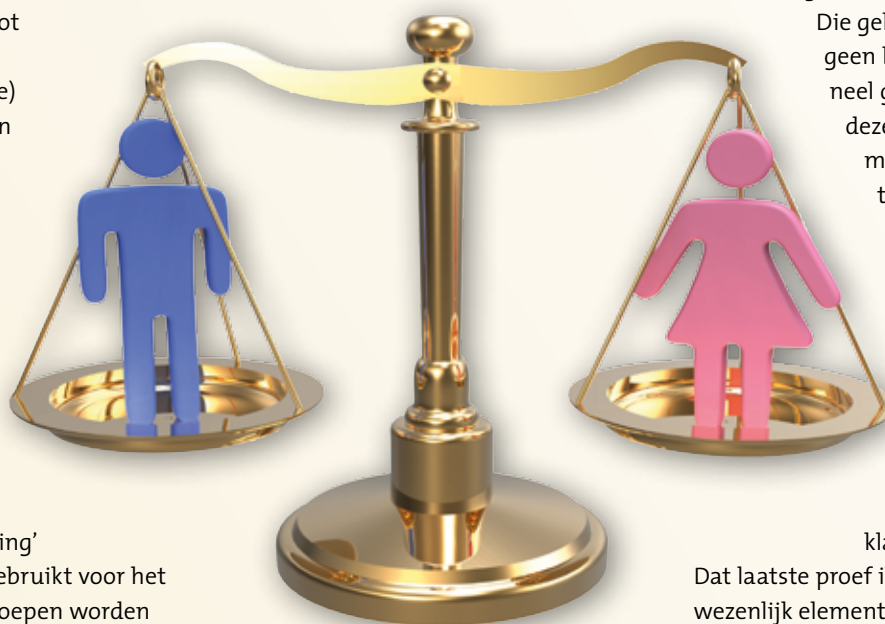
kader van het betoog van deputaten acht ik het zeer verwarrend, om niet te zeggen manipulatief, voor dit laatste de term 'roeping' te gebruiken. Is het niet zuiverder (en bijbels), die term te reserveren voor roeping van buitenaf? Nu krijgt in hun redenering het persoonlijke verlangen om een bepaald soort werk in de kerk te doen en/of een speciale volmacht te ontvangen, een zelfstandig medebeslissend gewicht. Als iemand zich innerlijk geroepen voelt, kun je er dan als kerk

bijna niet meer onderuit, die 'roeping' te erkennen en te bevestigen. Als we iets van de evangelische beweging willen leren, dan graag iets beters dan dit subjectivisme!

Gelijkwaardig

Met nog een ander punt in de ambtsbeschouwing van deputaten heb ik een probleem.

Bij hun inventarisatie van visie en beleid in andere kerken signaleren zij, dat in de Christelijke Gereformeerde Kerken de drie ambten van predikant, ouderling en diaken als principieel gelijkwaardig worden gezien.

Vervolgens citeren zij met instemming uit een christelijk-gereformeerd deputatenrapport (geen synode-uitspraak): 'De gelijkwaardigheid en eenheid van de ambten maakt het onmogelijk (en ongelooftwaardig) om te overwegen

slechts één ambt (bijvoorbeeld het ambt van diaken) voor vrouwen open te stellen' (p. 38).

Deputaten erkennen dat de Gereformeerde Kerken hier anders in staan: 'in de nieuwe kerkorde kon de diaken buiten de kerkenraad geplaatst worden zonder discussie over een principiële gelijkwaardigheid en eenheid van de ambten als geworteld in Christus als de unieke ambtsdrager' (p. 38-39).

Niettemin stellen deputaten samenvattend: 'alle ambten zijn gelijkwaardig en daarom kan niet één ambt opengesteld, dan wel gesloten blijven voor vrouwen' (p. 39).

Variatie en reliëf

Deputaten hebben mij er in de verste verte niet van overtuigd, dat de stap van 'alle ambten zijn gelijkwaardig' naar 'dus kun je niet het ene ambt voor vrouwen openstellen en het andere niet' een logische (laat staan dwingende) stap zou zijn.

In het licht van de Bijbel, de belijdenis en de kerkgeschiedenis hadden zij veel meer nuance en reliëf moeten aanbrengen in hun visie op de gelijkwaardigheid van de ambten.

Die gelijkwaardigheid is geen bijbels of confessioneel geïkt begrip. Je kunt deze term op een goede manier gebruiken (contra hiërarchie), maar ook op een nivellerende manier, die elk verschil in verantwoordelijkheid en volmacht plat strijkt of minstens secundair verklaart.

Dat laatste proef ik bij deputaten als wezenlijk element in hun voorkeurslijn: als je één ambt openstelt voor vrouwen, dan (vroeg of laat) alle ambten. En ook in het dilemma dat zij stellen bij de optie om geen van de ambten open te stellen voor vrouwen. In dat geval moeten we volgens hen óf vrouwen weren uit verantwoordelijke functies die ze

Zelfstandig medebeslissend gewicht

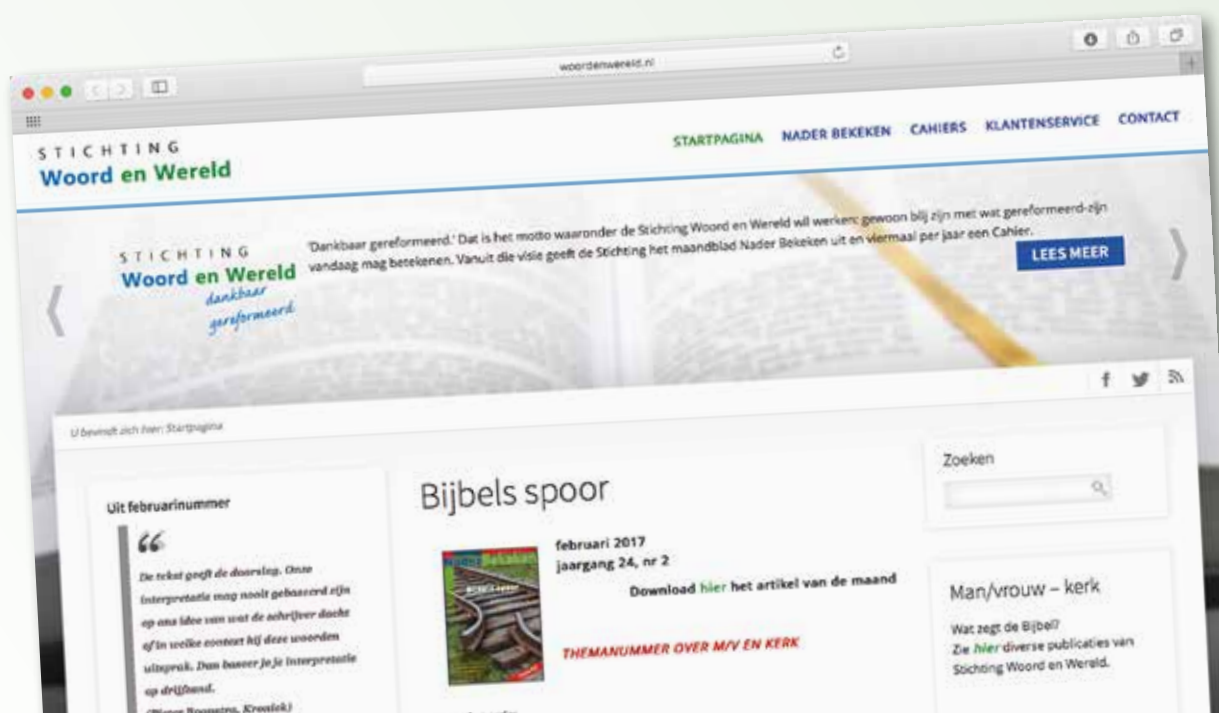
nu vervullen, óf de ambtsleer herzien. Daarbij gaan zij volledig voorbij aan wat bijvoorbeeld J. van Bruggen (in *Ambten in de apostolische kerk*) geschreven heeft over de variatie en het reliëf in wat het Nieuwe Testament ons leert over de ambten. Hadden ze daar oog voor gehad, dan hadden ze niet zo massief en ééndimensionaal gesproken over 'het' ambt, en royaler open kunnen staan voor andere opties dan openstelling van alle ambten voor vrouwen (en dan niet maar als tussenstap). Met name voor de optie, het diakenambt open te stellen voor vrouwen, zonder dat daarbij de andere ambten in beeld hoeven te komen. Maar dit geldt ook voor de optie van een kernkerkenraad van mannen, of een variant daarop. En voor de optie van een specifiek vrouwelijk ambt (waarover deputaat E.A. de Boer een decennium geleden een heel boek publiceerde: *Zij aan zij*).

Frame

Hoe komt het dat deputaten hier zo vlot overheen stappen? Ik kan me niet aan deze indruk onttrekken: voor zichzelf hadden zij de knoop al doorgehakt, dat de Bijbel er ruimte voor geeft dat vrouwen delen in alle taken en bevoegdheden in de kerk. Als je daarvan uitgaat, waarom zou je dan nog een punt maken van diversiteit in dat opzicht tussen de verschillende ambten? Van hun standpunt uit kan ik me daar iets bij voorstellen. Maar deputaten hadden de kerken meer geholpen, als ze er serieus rekening mee hadden gehouden dat je hun standpunt *niet* kunt delen en toch van harte kunt openstaan voor royalere inzet van zusters, ook in officiële taken. Als je er ook na lezing van dit rapport van overtuigd bent dat Gods Woord *geen* ruimte geeft voor vrouwelijke oudsten en/of voorgangers, en *wel* voor vrouwelijke

diakenen (of ook voor differentiatie in pastorale bevoegdheden), dan word je klemgezet. Met dit rapport wordt het frame: alles of niets. Hooguit zijn er tijdelijke tussenstappen denkbaar. Naar mijn overtuiging had dit anders gekund en ook anders ontmoeten. Hopelijk vindt de synode een goede weg om dit zelf op te pakken of alsnog op te laten pakken.

Royaler open voor andere opties

www.woordenwereld.nl

Kijk eens op onze website! Niet alleen over de laatste nummers van Nader Bekeken, maar ook over de nieuwste cahiers is de nodige informatie te vinden. Uit het nieuwste nummer van Nader Bekeken kun je zelfs direct een (deel van een) artikel downloaden. Verder zijn de nummers die langer dan een jaar geleden zijn verschenen, als pdf beschikbaar. Ook is er een uitgebreide zoekfunctie, zodat heel gemakkelijk allerlei onderwerpen waarover iets geschreven is, te vinden zijn.

Hoop doet leven

Hoop doet leven. In deze drie woorden vat Gert-Jan Segers zijn boek *Hoop voor een verdeeld land* samen. Dezelfde boodschap vinden we terug in het verkiezingsprogramma *Hoopvol realistisch*, waarmee de ChristenUnie de Kamerverkiezingen van 15 maart 2017 tegemoet ging.

Alle reden dus om kennis te nemen van het boek van de fractievoorzitter van de partij.

Segers constateert overall breuklijnen in Nederland. Hij bespreekt er vijf, te weten die tussen succesvollen en achterblijvers, tussen religieuzen en seculieren, tussen gezonden en zieken, tussen jongeren en ouderen en tussen langgevestigden en nieuwkomers. Hierover heeft hij met een aantal verwante en minder verwante denkers, doeners en ervaringsdeskundigen gesproken, die in het boek ook aan het woord komen. Segers ziet het als de grote maatschappelijke en politieke opdracht van de komende tijd om tegenstellingen te verkleinen, mensen weer een stem te geven en zo te werken aan herstel van de samenleving. Verbinding tussen mensen die nu door breuklijnen gescheiden zijn, is de rode draad in zijn betoog. En het kernwoord hierbij is 'hoop'.

De schrijver laat het niet bij algemeenheden. Als het bijvoorbeeld gaat over de kloof tussen succesvollen en achterblijvers, bepleit hij in het onderwijs onder meer eerherstel van het vmbo en een levenslang leerrecht met nieuwe kansen voor laatbloeiërs, doorgroeiers en talentvolle praktijkmensen. In de gezondheidszorg wil hij meer zeggenschap voor families en patiënten. De positie van gebruikers van publieke voorzieningen moet worden versterkt door hen een deel van de toezichthouders te laten kiezen. Als het gaat om de kloof tussen langgevestigden en nieuwkomers, verdoezelt hij niet dat het hart van het evangelie en het hart van de islam haaks op elkaar staan. Maar tegelijk beroept hij zich op het evangelie om moslims lief te hebben.

Sociale dienstplicht?

Over de concrete invulling van verschillende maatregelen behoeft het laatste woord niet gezegd te zijn. Zo houdt Segers een sympathiek pleidooi voor sociale dienstverlening door jongeren, bijvoorbeeld in de vorm van hulp aan ouderen in ruil voor verlaging van studietoelagen. Zo'n sociaal dienstrecht zou, als het een succes wordt, de opmaat kunnen worden van een sociale dienstplicht voor alle jongeren. In het verkiezingsprogramma wordt deze opmaat al genomen door zowel een pleidooi te houden voor een dienstplicht van zes maanden voor ieder die 18 jaar wordt als voor een dienstrecht voor iedereen. Tijdens het verkiezingscongres liepen vooral jongeren (tevergeefs) te hoop tegen een sociale dienstplicht voor alle 18-jarigen. Zo kan een voorstel om kloven te overbruggen leiden tot een nieuw(e) kloof(je) tussen ouderen en jongeren.

In deze discussie mis ik een belangrijk element, namelijk dat van de rechtgrond voor een door de overheid aan alle burgers op te leggen maatschappelijke plicht. De vergelijking dringt zich op met de militaire dienstplicht, die formeel nog bestaat. Daar gaat het om het recht van de overheid om voor de uitoefening van haar primaire taak een beroep te doen op de burgers. Maar is er van een dergelijke overheidstaak ook sprake als het gaat om het belang dat jongeren een dienst bewijzen aan de samenleving? Elders in zijn boek zegt Segers dat hij een overheid wil die haar plek kent. De overheid moet zich niet te veel met ons bemoeien en geen gedetailleerde richting geven aan de ontplooiing van de burgers. Hoe past hierin het pleidooi voor een sociale dienstplicht voor alle jongeren?

Ik heb het boek met bewondering en veelszins met instemming gelezen. Hier is een christenpoliticus aan het woord die zich wil inzetten voor de hele Nederlandse samenleving. Het doet hem pijn als hij zo veel onderlinge vervreemding tussen mensen tegenkomt. Om het in zijn eigen woorden weer te geven: 'Ik wil dit land zien bloeien. Daarom kom ik mijn bed uit. Niet als een naïeve optimist die wegdroomt en denkt dat alles vanzelf goed komt. Maar als hoopvolle realist, die ziet dat de wereld op veel plekken kapot is en dat veel mensen stukgaan, maar gelooft dat het zo niet hoeft te blijven.' Daarom wil hij dat mensen weer hoop krijgen. Wie zou zich hierin als medechristen niet herkennen?

Hoop

Onwillekeurig gaan dan de gedachten uit naar de Bijbel, het evangelie van de hoop. Bijvoorbeeld naar de woorden van de profeet: 'Wie hoopt op de HEER krijgt nieuwe kracht' (Jes. 40:31). Of naar die van de apostel Paulus, die constateert dat de schepping ten prooi is aan zinloosheid, maar daaraan toevoegt: 'Ze heeft hoop gekregen, omdat ook de schepping zelf zal worden bevrijd uit de slavernij van de vergankelijkheid en zal delen in de vrijheid en luister die Gods kinderen geschonken wordt' (Rom. 8:21). In politieke termen vinden we dit terug in de preambule van het kernprogramma van de ChristenUnie: 'De politieke visie van de ChristenUnie staat in het perspectief van geloof, hoop en liefde. (...) Jezus Christus geeft hoop op een leven over

Gelezen
Gert Schutte

de grenzen van deze wereld heen.' Dat Segers het thema van de hoop heeft meegegeven aan zijn boek, is dus niet vreemd. Maar over welke hoop heeft hij het dan? Hij realiseert zich dat spreken over hoop op zichzelf nog niet veel zegt. Veel hoop is onbestemd, in de zin van een oproep om ook onder moeilijke omstandigheden hoop te hebben. Dat is voor Segers onvoldoende. De hoop waar het hem vooral om gaat, is het soort waarin je zelf een rol kunt spelen: 'Je merkt dat jij verschil kunt maken. Als jij in beweging komt, beweegt er iets mee, niet in de verre toekomst, maar hier en nu.' Hij ziet hoop als de natuurlijke toestand van een mens. Die moet je niet negeren, maar juist stimuleren.

Dat laatste lijkt mij juist. Op die manier kun je ook een zeker perspectief aan mensen bieden. Je kunt soms ook hoopvolle ontwikkelingen signaleren. Dat gebeurt bijvoorbeeld in een gesprek van Segers met Willem Visscher, predikant van de Gereformeerde Gemeente in Amersfoort. Visscher zegt daarin: 'Ik zie hoopvolle signalen dat niet-gelovigen zich gaan afvragen of prostitutie wel een normaal, legaal beroep moet zijn. Of onze euthanasiepraktijk wel recht doet aan mensen in kwetsbare situaties. (...) Juist ook nu we een minderheid zijn, moeten christenen – zoals Bonhoeffer dat zei – bidden, het goede doen en wachten op God.' Visscher zei dit na eerst gewezen te hebben op de christelijke hoop van het koninkrijk van God, waarin er geen zonde en geen verdriet meer zullen zijn.

In een gesprek onder christenen kun je onbevangen spreken over de hoop die er is, zowel voor dit als voor het toekomstige leven. Beide betekenissen staan dan niet tegenover elkaar, maar liggen in elkaars verlengde. Je kunt dan ook oprecht blij zijn met signalen zoals Visscher ze noemt. Het biedt aanknopingspunten om samen met niet-christenen stappen in de goede richting te zetten, een zekere verbinding tussen mensen tot stand te brengen. Maar in een seculiere samenleving zal dat altijd ten dele zijn, op bepaalde punten. Tegelijkertijd kunnen dan op andere punten stappen terug moeten worden gezet. Omdat wat mensen werkelijk kan ver-

binden, wat ten diepste de grond van onze hoop is, het geloof in het kruis en de opstanding van Jezus Christus, ontbreekt.

Spanningsveld

Hier zit voor christenpolitici een spanningsveld. Zij weten van de christelijke hoop waardoor ook de hele schepping zal worden bevrijd. Tegelijk is het hun taak al in dit leven hoop te bieden aan de hopelozen, ook als die niet willen weten van het verlossingswerk van Christus. Segers heeft voor dit laatste een open oog. Maar het is wel een hoop die pas haar volle betekenis krijgt in het perspectief van de christelijke hoop. Het is goed om dat voor jezelf te realiseren en het ook op gepaste wijze tot uitdrukking te brengen.

Met dit spanningsveld heeft de christelijke politiek vaker te maken. Een voorbeeld uit het verleden kan dit verduidelijken. In het begin van de jaren tachtig van de vorige eeuw was er sprake van een slechte economische situatie met een schrikbarende werkloosheid. Het GPV haakte daar toen op in door voorstellen te doen voor een nationaal herstel- en ontwikkelingsplan. Een samenhangend plan met tal van concrete maatregelen, die moesten helpen de economie en daarmee het welzijn van de burgers weer op peil

te brengen. Deze maatregelen werden voorgesteld nadat eerst was geconstateerd, dat een belangrijke oorzaak van de situatie in Nederland was een geest van materialisme en een leven dat niet God centraal stelt. En de maatregelen zouden alleen tot een wezenlijke verbetering kunnen leiden als het besef zou ontstaan, dat overheid en burgers de taak en de mogelijkheid hebben bij te dragen tot een zodanige ontwikkeling van land en volk, dat God de eer ontvangt en het de naaste wel gaat.

Dit benoemen van de bron waaruit het GPV wilde putten, vormde toen geen enkele belemmering voor het politieke debat. Integendeel, men herkende daarin het GPV als christelijke partij en verwonderde zich hooguit over het feit dat het met zulke concrete maatregelen kwam die een brug naar anderen

konden vormen. Er sprak ook een zeker realisme uit: als de diepste oorzaken niet onderkend en benoemd worden, zal zelfs van de beste maatregelen de betekenis beperkt zijn.

Ten dele

Ik denk dat het zo ook is met het thema van de hoop als weg om breuklijnen te helen. De oorzaken van veel breuklijnen zijn soms concreet aanwijsbaar, zoals Segers ook doet. Maar vaak is er ook sprake van een diepere dimensie die de breedte van een kloof mede bepaalt. Als het gaat om de kloof tussen christendom en islam, benoemt Segers deze. Maar ook bij andere breuklijnen, zoals die tussen succesvollen en achterblijvers, speelt een rol of burgers en overheden zich willen laten leiden door het grote gebod van de liefde tot God en de naaste. Waar dat ontbreekt, blijft er de taak alle mogelijkheden om samen aan het werk te gaan te benutten. Maar een hoopvolle realist zal zich dan realiseren dat het bieden van hoop in deze tijd en samenleving altijd 'ten dele' blijft. Dat had wat mij betreft iets meer mogen doorklinken in dit mooie boek.

Dan zou de schrijver wellicht ook wat minder negatief hebben gesproken over het verdedigen van de zondagsrust met wat hij noemt 'religieuze argumenten'. Dankzij de wijsheid van de Schepper

kunnen culturele, economische en sociale argumenten heel goed samengaan met een beroep op Gods Woord en wet. Het kan dan van politieke wijsheid getuigen om in bepaalde discussies de nadruk te leggen op argumenten die je discussiepartner zal herkennen. Maar kom er zo mogelijk ook vrijmoedig voor uit dat je argumenten vooral waarde hebben omdat ze in harmonie zijn met de goede regels van God, die heilzaam zijn voor alle mensen. Een serieuze niet-christelijke gesprekspartner zal niet anders van je verwachten.

N.a.v.: Gert-Jan Segers, *Hoop voor een verdeeld land*, Balans, Amsterdam, 2016, ISBN 978 94 600 3191 5, 236 pag., prijs € 18,95

Politieke wijsheid

HIJ en wij

HIJ en wij, dat is de titel van een publicatie van een zevental vrijgemaakte (emeritus) predikanten. Zij zijn bezorgd over bepaalde ontwikkelingen in de GKv en willen het waardevolle laten zien van wat we als Gereformeerde Kerken hebben ontvangen en wat we zomaar zouden kunnen verliezen. **Persoonlijk of als kerk.**

In kort bestek komen allerlei thema's aan de orde: wie God is, zijn liefde en zorg, hoe wij als mens met God mogen en kunnen leven, over de betekenis van Christus en zijn offer, over het gezag van de Bijbel als Gods Woord, over bijbelse thema's als verbond, verzoening, samen kerk-zijn, over prediking en eredienst, over onze belijdenis en over ethiek.

God voorop

Bewust hebben de schrijvers God voorop geplaatst: eerst HIJ, dan wij. Dat is niet alleen een volgorde in tijd: God komt naar ons toe, Hij is de initiatiefnemer, Hij zoekt mensen op en legt contact. Maar het is ook een principiële volgorde: het gaat om Hem, niet om ons. Hij is er niet voor ons, om ons een gelukkig leven te bezorgen, wij zijn er voor Hem, om Hem groot te maken, te vereren, te aanbidden. Dat is ook het doel van Gods verlossende werk in Christus: vergeving, verzoening en vernieuwing. Het eeuwige leven begint nu. Het gaat om een leven met Hem en voor Hem. Dat komt bij al die genoemde thema's terug. Bij verbond: Hij sluit een verbond, Hij komt met beloften, Hij maakt de weg vrij voor een leven met Hem. Maar dan ook een leven in gehoorzaamheid. En de kerk is niet van ons, maar van Christus, et cetera.

Valkuilen

Bij het naar voren brengen van deze waardevolle en bijbelse noties wordt ook gewezen op hedendaagse valkuilen waarbij de mens in het middelpunt dreigt te worden geplaatst. Wel met

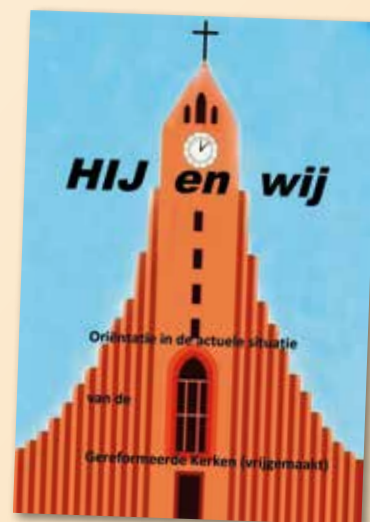
alle nadruk op Gods liefde, maar gehoorzaamheid raakt uit het vizier, en wet en evangelie, Oude en Nieuwe Testament komen tegenóver elkaar te staan. De subjectieve relatie met God gaat dan ten koste van concrete bijbelse geboden. Of soms wordt de Bijbel buitenspel gezet en zonde goedgepraat. 'Hoe lezen we de Bijbel?' is dan ook een belangrijk hoofdstuk.

Prediking en eredienst

In de eredienst gaat het in de eerste plaats om ontmoeting met God. Ook hier draait het om Hem. Hij spreekt, wij luisteren en antwoorden. En het gaat om een ontmoeting van God met de hele gemeente. Daarom blijven de kerkdiensten belangrijk. In de prediking staat Christus centraal, is Hij present. En elke keer weer gaat het om bediening van verzoening. Het is niet zo dat dit 'eens-voor-altijd' klaar is. Dat is het dynamische van de prediking. En daarbij zal ook de toorn van God over de zonde in de prediking aan de orde moeten komen. Geloven is een leven lang leren. Daarom blijven de catechismuspreken van belang.

Ethiek

In dit boekje komen ook onderwerpen als homoseksualiteit en 'man en vrouw in de kerk' aan de orde. Als belangrijk wordt daarbij naar voren gebracht hoe je hierin met de Schrift omgaat. Want dat is basis en uitgangspunt. Gods Woord is voor alle tijden. Want God staat boven de tijd. Vooral bij deze ethische onderwerpen wordt expliciet zorg uitgesproken over een nieuwe manier van bijbellezen, die onder ons veld wint.

Daar wordt uiteindelijk nog een hele bijlage aan gewijd, met een interessante studie van Gerard Geerds over het gezag van de Bijbel bij Tom Wright. Het boekje loopt uit op een paar bladzijden over de binding aan de gereformeerde belijdenis. Die is ontstaan in een tijd dat er een reformatie nodig was. Maar reformatie is blijvend noodzakelijk. Steeds toetsen aan en terug naar Gods Woord. Zo moet trouwens ook die belijdenis gelezen worden: in het licht van Gods liefde en recht, zoals die tot ons komen in zijn Woord.

Ten slotte

Zoals bij elk boekje vallen ook hier wel enkele kanttekeningen te plaatsen. Zo lijkt het alsof de letterlijke voorlezing van de tien geboden in de eredienst onmisbaar is, terwijl die geboden volgens mij ook prima op een andere manier verwoord kunnen worden. In de eredienst mogen vormen wisselen, als de bijbelse inhoud en bedoeling maar blijven. Inhoudelijk kan ik van harte met dit boekje instemmen. En positief is ook, dat de schrijvers niet vervallen in een negatieve, klagerige toon over alles wat niet goed gaat. Het is een positief verhaal, dat met liefde en overtuiging wordt neergezet. Wat mij betreft de moeite waard om kennis van te nemen.

N.a.v.: Alko Driest e.a., *HIJ en wij. Oriëntatie in de actuele situatie van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt)*, RCG, Groningen (2016), ISBN 9789082641707, 61 pag., prijs € 6,50

Op zekere leeftijd

*We wilden onze zonden belijden maar bij wie?
 De wolken wilden ze niet aannemen, noch de wind
 die alle zeeën bezocht, een voor een.
 Het lukte ons niet de dieren te interesseren.
 De honden, teleurgesteld, wachtten op een bevel.
 De kat, immoreel als altijd, viel in slaap.
 Een persoon die, zouden we denken, ons nastond,
 had geen zin te luisteren naar wat ooit was gebeurd.
 Gesprekken met anderen, onder het genot van koffie of drank,
 moest je nooit voorbij het eerste teken van verveling voeren.
 Het was vernederend om een uurtarief te betalen
 aan iemand met een diploma, alleen omdat hij luisterde.
 De kerken. Misschien. Maar wat zouden we daar onthullen?
 Dat we onszelf altijd mooi en edel toeschenen,
 maar later, op onze plaats, een afzichtelijke pad
 zijn dikke oogleden half opsloeg
 en we meteen wisten: 'Dat ben ik.'*

Czeslaw Milosz

Uit: *Gedichten*, 2003

Vert. Gerard Rasch

Wie wil luisteren naar onze zonden?
 De wolken niet, de dieren niet, een vriend niet enz.
 Iemand met een diploma? Zou kunnen, maar dat is vernederend.
 Ha, dan de kerken! Maar wat zullen we daar onthullen?
 Dat we onszelf mooi en edel vinden?
 Terwijl later een afschuwelijk lelijke pad ons aankijkt,
 bepaald niet edel en mooi
 en dat we meteen wisten: zo lelijk en afzichtig ben ik.

Een betrouwbaar portret van Christus

In *De Waarheidsvriend* verschenen in januari twee mooie artikelen van prof. dr. J. van Bruggen over de evangeliën. Het tweede artikel (met als titel 'Eerbiedig lezen') verscheen op 12 januari. Het gaat in op de vragen naar de betrouwbaarheid van het portret dat in de evangeliën van de Here Jezus geschilderd wordt. Van Bruggen geeft eerst een drietal voorbeelden van vijandelijke aanvallen op het geloof in die betrouwbaarheid.

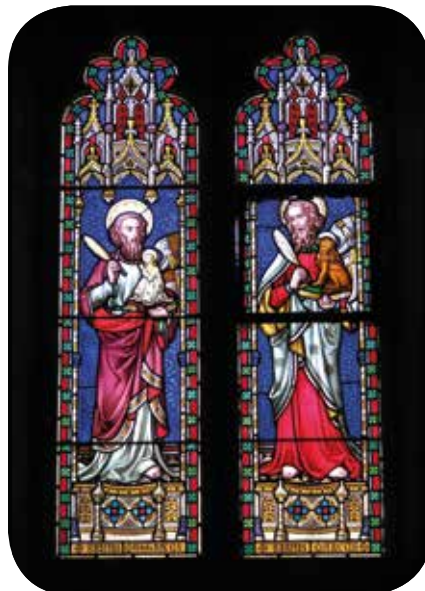
Ooggetuigen

De eerste is dat iemand de evangeliën wil binnengaan, omdat ze de boeken zijn van oor- en ooggetuigen. Van alle kanten worden nu pijlen op hem afgeschoten. Met een beroep op de moderne nieuwtestamentische wetenschap wordt je verteld dat de evangeliën vrome boeken zijn die grotendeels ontstaan zijn vanuit het geloof van de oudste christenen, maar die absoluut niet de geschiedenis beschrijven zoals die gebeurd zou zijn. Het gaat erom wat mensen wilden geloven van Jezus, niet wie Hij was. Jezus was een rolmodel, maar zeker niet de Zoon van God zoals men later is gaan denken. Op dit moment moeten we ons schild nemen (Ef. 6). We lezen boven de evangeliën de namen van oor- en ooggetuigen. Mattheüs en Johannes: apostelen, Markus, de zegsman van de apostel Petrus, en Lukas die alles zelf als historicus is nagegaan. Deze namen staan in alle handschriften, ook de alleroudste, boven de boeken. We moeten ons niet bang laten maken. Deze mensen wisten waarover zij schreven. Laten we hun woorden vertrouwen. Laten we de vurige pijlen afweren en rustig binnengaan bij deze apostolische boeken.

Bevestiging

Het kan ten tweede zo zijn dat iemand de vier evangeliën wil binnengaan om viervoudig bevestigd te worden in zijn of haar geloof.

Van alle kanten worden nu opnieuw pijlen afgeschoten. De vier evangeliën vertonen allerlei tegenstrijdigheden in hun beschrijvingen. Ze hebben heel eigen geheime bedoelingen. Je kunt ze niet serieus nemen als getuigen. Op dit moment moeten we ons schild nemen. Is er één evangelie dat niet de godheid van Jezus erkent en beschrijft? Is er één evangelie dat de apostelen voorstelt als

mensen die het zelf allemaal bedacht hebben en wilden? Is er één evangelie dat de opstanding ontkent? Soms zijn details niet helemaal duidelijk. Bijvoorbeeld of er op een goed moment één of twee blinden genezen werden. Of welke profeet precies geciteerd wordt bij een bepaalde gelegenheid. Jammer dat we dit niet altijd precies scherp krijgen. Maar niet één evangelist zegt dat een blinde niet genezen werd en niet één evangelist ontkent dat de profeten vervuld werden. We moeten ons niet bang laten maken. Laten we de vurige pijlen afweren, vertrouwend lezen en we zullen rijk beloond worden.

De enige vier

Ten derde kan het zo zijn dat iemand de vier evangeliën wil binnengaan, omdat zij samen de enige poorten zijn.

Ook nu worden van alle kanten pijlen op zo iemand afgeschoten. Er zijn immers nog méér evangeliën, zoals het evangelie van Thomas. Waarom zou je de bekende vier geloven? Misschien heeft de kerk die wel naar voren geschoven om andere meningen en stromingen de mond te snoeren.

Op dit moment moeten we opnieuw ons schild nemen. Is er naast de vier bekende evangeliën ook maar één ander evangelie uit de eerste eeuw bekend? Waarom zocht men in de tweede eeuw naar verklaringen uit het Oude Testament voor dit viertal? Zoals met het beeld van de vier wielen en van de vier gezichten. Waarom waarschuwen kerkelijke schrijvers voor latere, fantasierijke evangeliën die deze naam niet verdienen? Waarom maakte Tatianus in de tweede eeuw zijn Diatessaron, een samensmelting van de inhoud van vier evangeliën, en niet meer? We moeten ons niet bang laten maken. Laten we vertrouwend lezen en we zullen beloond en beschermd worden.

Onder vuur

Het zijn drie voorbeelden. Ze zijn zinvol in deze tijd van mondiale uitwisseling van boekjes en internetinformatie. We moeten op onze hoede zijn en niet argeeloos alles opnemen wat links en rechts te vinden is en beweerd wordt. Laten we bedacht zijn op het feit dat de evangeliën onder vuur liggen. En laten we vooral het schild van het geloof aan de linkerarm hebben.

Zullen we nu stem en gelaat van de Heilige in de evangeliën horen en zien wanneer we maar de pijlen van de boze afweren? Zijn wij van onszelf de geschikte mensen om Hem te horen en te zien? Of hebben we niet alleen te maken met bestrijding van buitenaf, maar ook met een probleem in onszelf?

Van Bruggen wijst er vervolgens op dat zowel van de apostelen vroeger als van ons nu geldt dat we van nature blind

en doof zijn voor de stem en het gezicht van Gods Zoon.

Alleen wanneer de Vader het ons geeft, zullen we tot Christus kunnen komen. Dit betekent dus dat de vier evangeliën wel de vier poorten zijn en dat ze wijd open staan, maar dat we daarbinnen doof en blind zullen blijven wanneer ons hart en onze ogen niet geopend worden door de Vader en door Zijn Geest. Het is zoals Psalm 119:18 al bidt: 'Open mijn ogen en laat mij aanschouwen de wonderen van Uw wet.' Met andere woorden: zoals het binnengaan van de tempel vroeg om reinigingen, zo vraagt het binnengaan van de vier poorten van de heilige evangeliën om innerlijke reiniging en voorbereiding.

Heilig

In nieuwere bijbelvertalingen kun je dit niet zo duidelijk zien, maar in de Herziene Statenvertaling staat het boven alle vier de poorten: hier volgt niet zomaar een gewoon boek dat we kunnen gaan lezen, maar hier treden we een 'heilig evangelie' binnen. Een heilig boek vraagt om eerbied, bescheidenheid en gebed. Eerbied is allereerst een grondhouding in ons hart: het ontzag voor de HEERE, onze Schepper, de Almachtige. Bij deze grondhouding past een bepaald gedrag dat uitkomt in onze aandacht, in ons taalgebruik en ook in onze lichaamshouding.

Bescheidenheid wil zeggen dat ons spreken over de (inhoud van de) evangeliën en de manier waarop wij vragen stellen over deze boeken, wanneer het goed is, terughoudendheid ademen. Wij zijn niet de rechters over de evangeliën: zij zijn juist de poorten van genade voor schuldigen. Gebed betekent dat mensen, ook moderne mensen – net zoals de Israëlie-

ten in de tempel hun handen biddend omhoog hieven naar de hemel – in het heiligdom van deze evangeliën hun blik omhoog mogen richten naar de hemelse Koning. Gebeden zijn hier de sleutels waarmee poorten geopend worden.

Houding

Hoe gemakkelijk lijdt deze houding tegenwoordig onder veel protestanten

schade door oppervlakkig en oneerbiedig omgaan met de evangeliën en hun inhoud. In liturgieën is vaak weinig aandacht voor het respect dat de Bijbel met de evangeliën van ons vraagt in houding en gebaar. In het verwerken van de inhoud lijkt het soms alsof je er alles mee kunt doen wat je wilt. Toneelspelletjes voor kinderen of voor grote mensen: de evangeliën als materiaal en stof. Maar dit past niet bij hun heiligheid. We mogen vrij rondkijken in deze boeken, maar niet zonder eerbied en schroom. Dan houden we onze handen thuis en vouwen ze liever.

Een van de liturgische gebeden bij de opening van het evangelieboek is het gebed van 27 december, het feest van de heilige apostel Johannes:

God, Gij hebt door de heilige apostel Johannes de geheimen van uw Woord voor ons ontsloten.

Wij bidden U:

maak ons ontvankelijk om het mysterie te verstaan waarvan hij de verkondiger bij uitstek is geweest.

Door Christus, onze Heer.

Vrouw en ambt

De Persrevue van het vorige nummer van ons blad heb ik helemaal gevuld met het signaleren van diverse bijdragen die reageren op het deputaten-rapport *Samen dienen* of op het boek *Zonen & dochters profeteren*. Zowel op blogs als in kerkelijke bladen waren zulke bijdragen te vinden. Dit keer een klein vervolg hierop.

Ik attendeerde de vorige keer al op de blogs van dr. Dolf te Velde op www.theologieplus.net. Sindsdien zijn daar ook twee waardevolle gastblogs verschenen van een andere Kamper do-

cent, dr. Wolter Rose. Een fragment (uit zijn tweede blog, 30 jan. 2017) om trek te krijgen naar de rest:

Het rapport worstelt met het 'probleemloos' voortbestaan tot in het Nieuwe Testament van wat het rapport noemt de 'cultuurbepaalde' lijn van ondergeschiktheid van vrouwen aan mannen. De manier waarop die worsteling zich voltrekt, versterkte mij in mijn overtuiging dat we met deze typering in het rapport ('de "cultuurbepaalde" lijn van ondergeschiktheid van vrouwen aan mannen') bij de kern van het probleem zitten.

Idealist Fallacy

In de eerste plaats is de tegenstelling die het rapport maakt tussen de apostelen aan de ene kant en Jezus aan de andere kant kunstmatig. Wanneer je bij Jezus alleen maar de genadige of maatschappijkritische lijn in de zin zoals door het rapport bedoeld meent aan te treffen, dan maak je je naar mijn mening schuldig aan wat John Elliott noemt de 'idealist fallacy': de redeneerfout van het toeschrijven van een bepaald ideaal of ideologie, in dit geval een modern westerse gelijkheidsideaal, aan een cultuur die wezenlijk anders is dan je eigen cul-

Nader Bekeken is een periodieke uitgave van de Stichting Woord en Wereld en verschijnt 11 x per jaar. De Stichting geeft tevens een serie cahiers uit tot versterking van het gereformeerde leven.

Dagelijks bestuur van de Stichting Woord en Wereld

Voorzitter Dr. ir. H.B. Driessen
Secretaris W. Hindriks
Penningmeester W.A. Dreschler

Redactie Nader Bekeken

Hoofredactie Dr. P. Boonstra
Eindredactie Drs. G. den Dulk
M.J.A. Zwikstra-de Weger
Redactie Ds. S.M. Alserda
Dr. A. Bas
Drs. H.J. Boiten
Ds. C. van Dijk
Drs. J.W. van der Jagt
Ds. P.L. Storm

Redactiesecretariaat

Dr. J. Kooistra
Hemsterhuislaan 3, 9752 NA Haren
Tel. 050 - 5344508
Mail: redactie@woordenwereld.nl

Medewerkers Nader Bekeken

Ds. J. Beekhuis, Hoogeveen
Ds. C. van den Berg, Amersfoort
Ds. H. van den Berg, Berkel en Rodenrijs
Drs. L. Bezemer, Wezep
Drs. F.J. Bijzet, Emmen
J.H. Bollemaat, Dafsen
A.C. Breen, Dunsborough, WA
Drs. E. Brink, Waddinxveen
Drs. J.J. Burger, Veenendaal
Ds. H. Drost, Zwijndrecht
Drs. L.W. de Graaff, Heerde
Drs. B.P. Hagens, Soest
Dr. A.N. Hendriks, Amersfoort
Prof. dr. P.H.R. van Houwelingen, Kampen
Prof. dr. G. Kwakkel, Kampen
A. van Leeuwen, Papendrecht
Drs. H. van Leeuwen, Berkel en Rodenrijs
Ds. P. Niemeijer, Rijnsburg
Ds. R.Th. Pos, Rijnsburg
Ds. P. Schelling, Amersfoort
G.J. Schutte, Zeist
G. Slings, Lelystad
J. Veenstra, Emmen
Dr. H. Veldman, Zuidhorn
Ds. J. Wesseling, Veenendaal
Dr. W.F. Wisselink, Almelo
Drs. Joh. de Wolf, Amersfoort
Ds. G. Zomer Jzn., Waardhuizen

Vormgeving, prepress, fotografie:

Studio Bert Gort, Grijskerk
Internet: www.woordenwereld.nl
Hier is een register op alle jaargangen beschikbaar

Druk: Koninklijke BDU Barneveld

Gesproken versie: Nader Bekeken is ook op Daisy-cd en Webbox verkrijgbaar. Inlichtingen: Chr. Bibl. voor Blinden en Slechtzienden, tel. 0341-565 499

Opgave en vragen over abonnementen:

Abonnementen (nieuw, wijziging, beëindiging):

1. via internet:
www.woordenwereld.nl

2. schriftelijk:

Woord en Wereldabonneeservice, Postbus 105, 2400 AC Alphen aan den Rijn, woordenwereld@spabonneeservice.nl of naderbekeken@spabonneeservice.nl

3. telefonisch:

0172 - 47 60 85.

Beëindiging abonnement:

Via www.woordenwereld.nl, per post of per telefoon (gegevens hierboven), tenminste 4 weken voor het einde van de abonnementsperiode.

Bezorgklachten kunt u melden op www.woordenwereld.nl/klantenservice

Kijk voor meer informatie en uitgebreide abonnementsvoorwaarden op www.woordenwereld.nl

Abonnementenprijzen:

Nader Bekeken	€ 36,00
Nader Bekeken + vier cahiers	€ 71,00
Nader Bekeken studenten	€ 21,50
Nader Bekeken PDF	€ 21,50
Nader Bekeken PDF (buitenland Europa)	€ 31,50
Nader Bekeken PDF (buitenland overig)	€ 41,00
Cahiers bij abonnement (per jaar)	€ 38,00
Cahiers, losse verkoop	€ 11,95
Bankrekeningnummer: NL 75 INGB 0007 2255 58	
Bic-code: INGBNL2A	
Deze tarieven gelden bij machtiging (automatische incasso). Voor betaling per acceptgirokaart of per eigen overschrijving geldt een opslag van € 2,-	

Bankrekeningnummer voor giften: NL42 RABO 0324 6259 01

De stichting Woord en Wereld heeft geprobeerd alle rechthebbenden te achterhalen en in te lichten. Mocht de vermelding van eigenaar of copyright onjuist of onvolledig zijn, neemt u dan contact op met de redactie.

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd worden en/of openbaar gemaakt worden zonder schriftelijke toestemming van de redactie.

ISSN 1380 - 3034

tuur, in dit geval een antieke beschaving van tweeduizend jaar geleden.

Dat er bij Jezus uitsluitend sprake is van wederkerigheid in de man-vrouwverhouding kun je overigens alleen maar volhouden wanneer je voorbijgaat aan het feit dat Jezus alleen mannelijke apostelen koos en aanstelde. In het deputatenrapport wordt aan dit gegeven geen aandacht gegeven, opnieuw een voorbeeld van het niet-representatief zijn van de selectie binnen het relevante tekstmateriaal die in het rapport gemaakt wordt.

De omissie is niet te repareren met de soms geopperde suggestie dat Jezus zich op dit punt strategisch aanpaste aan de omringende cultuur, met het oog op een succesvolle voortgang van het Evangelie. Daarvoor is in het Nieuwe Testament geen enkele aanknopingspunt te vinden. De suggestie van zo'n strategische aanpassing lijkt mij ook moeilijk te rijmen met de vermelding van de namen van deze twaalf apostelen op de twaalf grondstenen van de stadsmuur van het nieuwe Jeruzalem in het visioen dat de apostel Johannes ontvangt over de nieuwe hemel en de nieuwe aarde (Opb. 21:14) naast 'de namen van de twaalf stammen van Israëls zonen' op de twaalf poorten van de stad (Opb. 21:12).

Inclusiviteit

Ook in de duiding van Gal. 3:28 maakt het rapport (13) zich schuldig aan de 'idealist fallacy'. Paulus' woorden over het 'allen één in Christus' zijn hebben alleen in zoverre iets te zeggen over gelijkheid dat het heil in Christus bedoeld is voor alle mensen, ongeacht etniciteit, sociale status of geslacht. Het gaat in dit vers over de inclusiviteit van het Evangelie, niet over sociale gelijkstelling of de opheffing van sociale of economische onrechtvaardigheid.

Hoezo cultuurbepaald, hoezo patriarchaal?

Met andere woorden: bij Jezus zijn beide lijnen aanwezig: de zgn. cultuurbepaalde lijn en de maatschappijkritische lijn – op dat punt is er in tegenstelling tot wat het rapport beweert geen verschil tussen Jezus aan de ene kant en apostelen als Paulus en Petrus aan de andere kant. Deze constatering geeft reden om een vraagteken te zetten bij

de adequaatheid van de typering van de eerstgenoemde lijn als een 'cultuurbepaalde lijn'.

Een tweede bijdrage die ik wil signaleren, is een interview met dr. Maarten Verkerk. Al vele jaren ijvert hij met publicaties voor de toelating van de vrouwen tot alle ambten. Hij is ook een van de redacteuren én auteurs van *Zonen & dochters profeteren*. In *Christelijk Weekblad* van 20 januari 2017 verscheen een interview dat Ineke Evink hem afnam. De titel vat de strekking samen: 'Hoog tijd voor vrouw in ambt in vrijgemaakte kerken'. Een stukje eruit:

Hoe komt het dat vrouwen in het ambt zo'n heikel onderwerp is in de GKv en in andere orthodoxe kerken?

'Als ik het scherp formuleer is daar eigenlijk maar één antwoord op: het is een van de meest zichtbare effecten van de vloek uit Genesis 3. Door die vloek heersen mannen over vrouwen, en christelijke mannen doen dat ook. Er zijn nog steeds kerken waar die vloek als een zegen wordt gekarakteriseerd, als een herstel van de juiste verhoudingen. Maar je hoeft maar even te kijken naar alles wat er is geschreven door feministen om te zien wat vrouwen eigenlijk allemaal wordt aangedaan. Helaas is er na Herman Bavinck eigenlijk geen theoloog meer geweest die zo naar de vrouwenbeweging heeft gekeken. Wil je hierover goed kunnen discussiëren dan is het – ik zal het maar theologisch zeggen – nodig dat mannen zich bekeren. Vanuit cultuurfilosofisch perspectief kun je zeggen dat mannen in alle culturen van alle tijden vrouwen onderdrukken, en die culturen houden ook christenen in een vaste greep.

Ik merk dat in alle confessionele kerken nog steeds veel mensen denken dat je met het toelaten van vrouwen tot het ambt het gezag van de Bijbel aantast, omdat je de uitspraken van Paulus dan aan de kant schuift. Dat is zo in de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (GKv), maar ook in de Christelijke Gereformeerde, in gemeenten van de Gereformeerde Bond, en zo meer. Toen ik in 1996 mijn eerste artikel schreef waarin ik pleitte voor vrouwen in kerkelijke ambten, waren de meest gehoorde reacties: 'ongereformeerd' en 'onschrijf-

tuurlijk'. Grote woorden die makkelijk werden gegeven, zonder degelijke onderbouwing. De recensies van dat boek dat ik samen met anderen schreef: Zonen & dochters profeteren, in de bladen De Waarheidsvriend en Nader Bekeken, stonden vol met soortgelijke reacties, ook zonder deugdelijke argumentatie.'

Bij deze benadering van Verkerk zou zelfs de Nederlands gereformeerde 'oplossing' een onmogelijke gaan worden. Die oplossing wordt in feite ook in *Samen Dienen* voorgestaan: laat het aan de plaatselijke kerken over of, hoe en wanneer de vrouw in het ambt wordt ingevoerd. Hoe zou je elkaar daarin nog vrij kunnen laten binnen één kerkverband wanneer Verkerk gelijk heeft, dat de overtuiging dat de vrouw in het ambt niet schriftuurlijk is, een zeer zichtbaar effect van de vloek uit Genesis 3 is? Dan rest inderdaad toch slechts massale bekering? Ik schrijf dit niet omdat ik de 'oplossing' van de NGK en van *Samen Dienen* inderdaad een verantwoorde oplossing zou vinden. Dat vind ik beslist niet. Maar het radicale spreken van Verkerk illustreert wel duidelijk hoe onoverbrugbaar groot de tegenstellingen dus kunnen worden, ook wat betreft prominente ijverars voor de vrouw in het ambt.

Of ons blad overigens het betreffende boek 'zonder degelijke onderbouwing' als ongereformeerd heeft weggezet, kan elk van onze lezers zelf controleren door de Kroniek van dr. Pieter Boonstra uit het afgelopen decembernummer nog eens na te lezen. Ik houd het erop dat hier bij Verkerk zelf de degelijke onderbouwing ontbreekt. Dat gebeurt ook later nog een keer schrijnend in dit tamelijk onthutsende interview:

Tegenstand is er ook nog steeds, vaak van theologen. Belangrijkste tegenargument lijkt te zijn dat je een heel andere hermeneutiek nodig hebt voor

de zwijgteksten. Is er inderdaad een andere manier van Bijbellezers voor nodig?

'Ja en nee. Ja, omdat het een groot verschil maakt hoe je Genesis 3 leest, dat bepaalt in hoge mate hoe open je staat voor de invloed van de zondeval op je eigen denken.

Maar het antwoord is ook nee. Uiteindelijk heb je geen nieuwe hermeneutiek nodig. Je moet gewoon lezen wat er staat. Dan blijkt dat we te weinig weten van de precieze context van de zwijgteksten. Maar met wat we wel weten is dat

ze geen basis zijn voor het afwijzen van vrouwen in het ambt. De tegenstanders zijn daarnaast heel selectief met hun schriftbewijs. De thematische delen zoals Efeziërs 4 en 1 Corinthiërs 12 komen bij hen nooit aan bod, ze focussen heel eenzijdig op de zwijgteksten. Dat is op het fundamentalistische af. Er zijn natuurlijk wel hermeneutische vragen te stellen, bijvoorbeeld over de vrouw-onderdrukkende teksten in het Oude Testament.'

De afgelopen jaren heb ik heel wat grotere en kleinere publicaties uit binnen- en buitenland op mijn boekenplank gezet en bekeken. Verkerk zal dat ook gedaan hebben. Juist daarom snap ik niet hoe hij dit met droge ogen in het interview kan laten opnemen. Focussen

de vele, vele publicaties die de klassieke (en katholieke!) positie innemen dat vrouwen niet tot het ambt geroepen kunnen worden, alleen maar op die zogenaamde zwijgteksten? Dat gelooft Verkerk toch zeker zelf niet? En in ieder geval niemand die de literatuur ook maar een beetje kent. Trouwens, die 'zwijgteksten' zijn woorden van Paulus waarin hijzelf juist aandacht vraagt voor de verankering in het bredere onderwijs van de Schrift ('zoals de wet zegt', in 1 Kor. 14:34, verwijzing naar de scheppingsvolgorde en de zondeval in 1 Tim. 2:13-14).

Ten slotte nog iets uit het interview waarin Verkerk vooruitkijkt naar de synodebesluiten:

Op de komende synode is ook vrouw en ambt een onderwerp, misschien wel het belangrijkste. 'Het wordt hoe dan ook moeilijk voor de vrijgemaakte kerken. Er is nu al een tweede rapport dat ervoor pleit, vrouwen doen vrijwel alle taken al, ons boek speelt een rol, er is geen goede onderbouwing voor een afwijzing. En in geval van afwijzing of uitstel zijn er een aantal gemeentes die toch vrouwen gaan benoemen.'

Zou een positief besluit een nieuwe splitsing kunnen veroorzaken?

'Dat denk ik niet. Mensen voor wie dit heel zwaar weegt, zijn al vertrokken. Ze worden hooguit gevolgd door individuen, niet door hele groepen. De karavaan zal gewoon verder trekken. Aan de andere kant zullen een aantal voorstanders ook vertrekken als het niet doorgaat.'

Zal de karavaan inderdaad gewoon verder trekken bij een besluit om de ambten voor de vrouwen open te stellen? Ik hoop en bid dat dit niet het geval zal zijn. En nog meer dat het tot zo'n besluit niet eens zal komen.

U kunt ons steunen door uw voor de belasting aftrekbare giften te storten op rekening NL42 RABO 0324 6259 01 ten name van de Stichting Woord en Wereld te Hardinxveld-Giessendam. Zij die de stichting testamentair willen gedenken, kunnen gebruikmaken van de volgende formulering: Ik legateer (... bedrag invullen ...) vrij van kosten aan de Stichting Woord en Wereld, statutair gevestigd te Haarlemmermeer. Wij zijn een ANBI-instelling.

@NaderBekeken

www.facebook.com/naderbekeken

www.woordenwereld.nl